

Mirja Poikonen

## **Yhtiömuodon muutos sukupolvenvaihdoksen yhteydessä**

Tapaustutkimus maansiirtoalan pk-yrityksessä

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalalan yksikkö

Liiketalouden koulutusohjelma



SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Mirja Poikonen

Työn nimi: Yhtiömuodon muutos sukupolvenvaihdoksen yhteydessä: Tapaustutkimus maansiirtoalan pk-yrityksessä

Ohjaaja: Erkki Kytönen

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 72

Liitteiden lukumäärä: 2

---

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yhtiömuodon muutoksen ja sukupolvenvaihdoksen ajankohtaisuus maansiirtoalalla toimivalla pk-yrityksellä. Työn ensisijainen tavoite oli selvittää yhtiömuodon muutoksen kannattavuus verotuksellisesta näkökulmasta. Yhtiömuoto on kuitenkin paljon muuta kuin vain verotusyksikkö. Yhtiömuodon muutosta tuleekin tarkastella kokonaisuutena. Tämän takia työssä käsiteltiin avointa yhtiötä ja osakeyhtiö myös yhtiömuotoina. Työssä tarkasteltiin niin avoimen yhtiön kuin osakeyhtiön perustamista, hallinto ja varojen jakamista.

Opinnäytetyössä tehtiin laadullinen tutkimus, johon sisältyi yrittäjien pienimuotoinen haastattelu. Siinä varmistettiin, että kaikki yhtiömiehet ovat halukkaita muuttamaan yhtiömuotoa, mikäli se on verotuksessa edullisempaa. Yrittäjien lisäksi haastateltiin asiantuntijoita, kuten yritysneuvojaa ja verottajaa. Tutkimuksen pääpaino oli kuitenkin verolaskelmissa.

Verolaskelmien mukaan yrityksen tulisi muuttaa yhtiömuoto osakeyhtiöksi. Yrittäjät säästäisivät verotuksessa huomattavia summia. Osakeyhtiössä voitaisiin myös toteuttaa verotuksen suunnittelua ja optimointia huomattavasti paremmin kuin avoimessa yhtiössä. Myös mahdollinen sukupolvenvaihdos toteutuisi osakeyhtiössä helposti ja edullisesti.

Avainsanat: sukupolvenvaihdos, avoin yhtiö, osakeyhtiö, yhtiömuodon muutos

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

## Thesis abstract

Faculty: Business School

Degree programme: Degree Programme in Business Management

Specialisation:

Author/s: Mirja Poikonen

Title of thesis: Change of company form during succession: Case study on a construction-sector SME

Supervisor(s): Erkki Kytönen

Year: 2013

Number of pages: 72

Number of appendices: 2

---

The aim of this study was to examine if it was timely to change the type of business entity and transition of a construction-sector SME. The primary goal of this study was to determine, from the tax point of view, the profitability of changing the type of business entity. However, the type of business entity is much more than just a tax unit. Therefore, the change of business type should be viewed as a whole. For this reason, this study also presents both general partnership and limited company as company forms. This study contains facts about founding, the management and allocation of resources, for both general partnerships and limited companies.

This thesis includes a qualitative study, which consists of a small-scale interview of the target company's entrepreneurs. The interview was used to confirm that all the partners are willing to change the form of the company if it is more advantageous from the point of view of taxation. In addition to the interview of the entrepreneurs, there were also interviews with experts, such as business advisors and tax authorities. However, the main emphasis of this study was on tax calculations.

According to the tax calculations, the company should change its company form for a limited company. The entrepreneurs would save considerable sums of money in taxes. Tax planning and optimization could also be executed more efficiently in a limited company than in a general partnership. The potential transition could also be executed more easily and at lower costs in a limited company.

Keywords: change of transition, general partnership, limited company, change of company form

## SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ .....	4
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO .....	6
1 JOHDANTO .....	7
1.1 Yleistä .....	7
1.2 Aikaisempia tutkimuksia.....	8
1.3 Opinnäytetyön tavoite .....	9
2 SUKUPOLVENVAIHDOS .....	11
2.1 Mikä sukupolvenvaihdos oikein on?.....	11
2.2 Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu .....	12
2.3 Sukupolvenvaihdoksen verotus.....	16
2.4 Sukupolvenvaihdos – kriittinen vaihe yrityksen elinkaareissa.....	16
3 AVOIN YHTIÖ JA OSAKEYHTIÖ YHTIÖMUOTOINA SEKÄ NIIDEN VEROTUS .....	18
3.1 Avoin yhtiö .....	18
3.1.1 Yhtiömiehen vastuut, velvollisuudet ja oikeudet.....	19
3.1.2 Yhtiön syntyminen.....	20
3.1.3 Yhtiösopimus ja sen muuttaminen .....	21
3.1.4 Yhtiöosuuden luovuttaminen.....	23
3.1.5 Yhtiön hallinto .....	23
3.1.6 Tilinpäätös ja tilintarkastus .....	24
3.1.7 Avoimen yhtiön muutos osakeyhtiöksi .....	24
3.2 Osakeyhtiö .....	27
3.2.1 Yhtiöoikeudelliset periaatteet .....	28
3.2.2 Osakeyhtiön perustaminen .....	29
3.2.3 Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu .....	31
3.2.4 Osakkeet.....	31
3.2.5 Yhtiön varojen jakaminen.....	32
3.2.6 Yhtiön hallinto .....	33

3.2.7 Tilinpäätös ja tilintarkastus .....	34
3.3 Verotus.....	34
3.3.1 Verotettavan tulon laskeminen.....	35
3.3.2 Verotus avoimessa yhtiössä .....	36
3.3.3 Verotus osakeyhtiössä .....	40
3.4 Muut syyt.....	41
<b>4 YHTIÖMUODON MUUTOKSEN SUUNNITTELU</b>	
<b>KOHDEYRITYKSESSÄ .....</b>	<b>42</b>
4.1 Kohdeyrityksen esittely .....	42
4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineisto.....	43
4.3 Teemahaastattelut .....	43
4.4 Avoimen yhtiön verolaskelmat .....	45
4.4.1 Avoimen yhtiön verotettavan tulon ja nettovarallisuuden määrittäminen .....	46
4.4.2 Pääomatulon ja ansiotulon määrä voitto-osuudesta .....	48
4.4.3 Yhtiömiesten A, B ja C:n verolaskelmat avoimessa yhtiössä .....	48
4.5 Yhtiömuodon muutoksen tuottamat muutokset ja verolaskelmat .....	53
4.5.1 Muutokset kirjanpidossa.....	54
4.5.2 Osakepääoman muodostuminen .....	56
4.5.3 Osakeyhtiön tuloverot verotettavasta tuloksesta.....	56
4.5.4 Sukupolvenvaihdos.....	58
4.6 Johtopäätökset.....	60
<b>5 YHTEENVETO.....</b>	<b>67</b>
<b>LÄHTEET .....</b>	<b>69</b>
<b>LIITTEET .....</b>	<b>72</b>

## KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Nettovarallisuuslaskelma (Ukkola & Vilppula 2004, 44–45). .....	39
Taulukko 2. Avoin yhtiö X:n verotettavan tulon laskeminen. ....	46
Taulukko 3. Avoimen yhtiön nettovarallisuuden määrittäminen. ....	47
Taulukko 4. Pääomatulon ja ansiotulon laskeminen. ....	48
Taulukko 5. Yhtiömiesten verot ja maksut avoimessa yhtiössä. ....	52
Taulukko 6. Yhtiömiesten verot ja maksut yhteensä. ....	53
Taulukko 7. Yhtiömiesten yksityisötöt tilikaudella 2011.....	54
Taulukko 8. Yhtiömiesten yksityisötöt pääomaan. ....	55
Taulukko 9. Osakeyhtiön ja osingonjaon verotus (yhteisöveroprosentti 26 %). ....	57
Taulukko 10. Osakeyhtiön ja osingonjaon verotus (yhteisöveroprosentti 24,5 %). ..	58

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Yleistä

Yritysmuoto on keskeinen asia, joka vaikuttaa yrityksen toimintaan läpi sen elinkaaren. Yritysmuodon valintaan vaikuttavat muun muassa osakkaiden lukumäärä, pääoman tarve, toiminnan joustavuus ja jatkuvuus, voiton ja tappion jakaminen, sekä ennen kaikkea verotus. Juuri verotuksellisista syistä tulee tarkkaan harkita minkä yritysmuodon valitsee. Yritysten tuloverotuksessa sovelletaan melko pitkälle samoja säännöksiä. Verotukselliset erot syntyvät siinä vaiheessa, kun eri yritysmuodoissa jaetaan verotettava tulos omistajille. Aina ei kuitenkaan voida etukäteen sanoa mikä yritysmuoto olisi verotuksessa edullisin, koska käytännössä on hyvin erilaisia tilanteita ja tämän lisäksi verolainsäädäntö on monimutkaista sekä tulkinnanvaraista.

Yritysmuotoa valittaessa ei kuitenkaan saa sokeasti tuijottaa sitä vaihtoehtoa, mikä on verotuksessa edullisin. Yritysmuodon valintaa tulee ajatella laajana kokonaisuutena, johon liittyy muun muassa yhtiön hallinto ja omistajien henkilökohtainen vastuu yhtiön velvoitteista. Yrittäjän tulisi osata rakentaa itselleen kokonaisuus, siitä minkälaisen yrityksen hän haluaa perustaa, ja mitkä ovat perustettavan yhtiön tavoitteet, muutkin kuin voiton tuottaminen. Tämän kokonaisuuden perusteella yrittäjä valitsee juuri hänen tarpeisiinsa sopivan yritysmuodon.

Opinnäytetyö käsittelee yritysmuodon muuttamista avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi. Samalla sivutaan myös sukupolvenvaihdosta, koska se tulee olemaan pian ajankohtainen kohdeyrityksen elinkaareissa. Yhtiömuodon muutoksen taustalla voi olla ajatus tulevaisuudessa tapahtuvasta sukupolvenvaihdoksesta. Aiheena sukupolvenvaihdos on ajankohtainen, koska tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen mukaan yrittäjien keski-ikä on huomattavasti korkeampi, kuin palkansaajien.

Pk-yritykset ovat merkittäviä työnantajia ja veronmaksajia. Yhteiskunnan tulisikin huomioida yrittäjien korkea keski-ikä ja tätä kautta kannustaa yrittäjiä toteuttamaan sukupolvenvaihdoksia esimerkiksi verohuojennusten avulla. Sukupolvenvaihdos

on monimutkainen prosessi, johon liittyy monia eri vaiheita. Tämän takia sen suunnittelu tulee aloittaa hyvissä ajoin.

Yritysmuodon muuttaminen voi tulla ajankohtaiseksi yrityksen elinkaaren aikana. Usein aloittava yrittäjä valitsee toiminimen yritysmuodokseen, koska se on helppo ja yksinkertainen perustaa. Aloittelevalle yrittäjälle toiminimi voi olla myös verotuksellisesti edullisin vaihtoehto, mikäli toiminta ei ole alussa kovin laajaa. Yrityksen kasvaessa voi kuitenkin tulla edullisemmaksi verotuksessa vaihtaa yhtiömuotoa esimerkiksi osakeyhtiöksi. Avoin yhtiö on toiminimen tavoin helppo perustaa. Niiden pääasiallinen ero on, että toiminimessä saa olla vain yksi päävastuullinen yrittäjä. Avoimessa yhtiössä vastuualaisten yhtiömiesten enimmäislukumäärää ei ole rajoitettu.

Tämä työ rajoittuu tarkastelemaan avointa yhtiötä ja osakeyhtiötä yritysmuotoina, koska case-yrityksen yhtiömuoto on tällä hetkellä avoin yhtiö ja yhtiömiehet ovat keskenään katsoneet osakeyhtiön mahdolliseksi uudeksi yhtiömuodoksi.

## **1.2 Aikaisempia tutkimuksia**

Yritysmuodon muutoksesta on tehty useita tutkimuksia. Nokelaisen (2011) tekemä työ käsittelee toiminimen muuttamista osakeyhtiöksi. Siinä tarkastelu keskittyy ainoastaan yritysmuodon muutoksen kannattavuuden arvioimiseen. Naukkarisen (2011) työ käsittelee myös toiminimen vaihtamista osakeyhtiöksi. Näissä kummasakin työssä yritysmuodon muutoksen arviointi perustuu verotukseen ja sen edullisuuden arvioimiseen. Saarelan (2011) tekemä työ Avoin yhtiö vai osakeyhtiö: Konepalveluyrityksen yhtiömuodon muuttaminen tarkastelee myös vain yhtiömuodon muuttamista. Murasen (2009) työ käsittelee ainoastaan sukupolvenvaihdosta osakeyhtiössä. Stenholmin (2004) tekemässä tutkimuksessa tarkasteltiin yrityksen sukupolvenvaihdosta ja siihen liittyviä haasteita. Tutkimus oli osa Turun kauppa- ja kehittämishankkeen PK-Instituutissa toteutettua alihankintayritysten sukupolvenvaihdosta ja kehittämisohjelmaa. Tutkimuksessa seurattiin yhteensä 28 yrityksen sukupolvenvaihdosta tai muuta liiketoiminnan siirtoa.



Edellä mainitun perusteella voidaankin todeta, että yhtiömuodon muutosta ja sen kannattavuutta, varsinkin verotuksellisesta näkökulmasta, on tutkittu useammasakin työssä. Tässä työssä kuitenkin otetaan sukupolvenvaihdos ja sen vaikutus yritysmuodon muutokseen huomioon. Näin ollen tässä työssä tutkitaan kokonaisuutta.

### 1.3 Opinnäytetyön tavoite

Työn ensisijaisena tavoitteena on selvittää, onko kohdeyritykselle ajankohtaista muuttaa yhtiömuotoa tällä hetkellä. Tutkimuksen pääpaino on verolaskelmissa. Eli tulisiko yritysmuodon muutos verotuksessa edullisemmaksi yhtiömiehille. Case-yrityksen yhtiömuoto on tällä hetkellä avoin yhtiö. Yhtiömiehet ovat pohtineet, että kannattaako heidän vaihtaa yritysmuotoa osakeyhtiöksi. Heillä itsellään ei kuitenkaan ole ollut tarvittavia resursseja tutkia muutoksen ajankohtaisuutta. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös mahdollista sukupolvenvaihdosta. Eli miten ja millä tavalla yrityksen tulisi toteuttaa sukupolvenvaihdos, jotta prosessi olisi mahdollisimman edullinen yritykselle, luopujille ja jatkajalle.

Työn luvut kaksi ja kolme painottuvat teoriaan. Luvussa kaksi tarkastellaan sukupolvenvaihdosta, sen suunnittelua ja toteutusta, sekä sivutaan hieman vaihdoksen veroseuraamuksia. Sukupolvenvaihdoksen veroseuraamuksia on mahdotonta yleispätevästi todeta etukäteen verolainsäädännön monimutkaisuuden ja tulkinanvaraisuuden takia. Sukupolvenvaihdokseen sovelletaan monia eri verolakeja, mitkä entisestään vaikeuttavat asiaa. Tämän takia sukupolvenvaihdoksen verotus käsitellään hyvin pintapuolisesti. Luku kolme keskittyy avoimeen yhtiöön ja osakeyhtiöön yritysmuotoina. Luvussa käsitellään kummakin yritysmuodon perustamista, hallintoa, voiton ja tappion jakamista, sekä verotusta.

Luku neljä keskittyy opinnäytetyön empiiriseen osaan. Siinä tarkastellaan käytännössä kuinka verotus on tapahtunut case-yrityksessä sen ollessa avoin yhtiö ja mitä verotukselle tapahtuu kun yhtiömuoto muuttuu. Samalla pohditaan mahdollista sukupolvenvaihdosta ja sen toteuttamista. Luvussa käytetään laadullisen tutkimuksen menetelmiä, kuten haastatteluja. Opinnäytetyössä haastateltiin yritysneu-

vojaa ja apulaisverosihteeriä. Opinnäytetyötä tulee tarkastella kriittisesti, koska tässä on sovellettu vuoden 2011 veroprosentteja ja lainsäädäntöä.

## 2 SUKUPOLVENVAIHDOS

Sukupolvenvaihdos on merkittävä tapahtuma yrityksen elinkaareissa. Elämäntyönsä yrittäjänä tehnyt siirtyy viettämään hyvin ansaittuja eläkepäiviä ja nuorempi sukupolvi ottaa vastuun yrityksen johtamisesta. Sukupolvenvaihdos on pitkä prosessi, joka tulee suunnitella huolellisesti. Suunnittelun tärkeyttä korostaa se, että sukupolvenvaihdosta voi edeltää monet eri asiat, kuten yritysmuodon muutos. Tässä luvussa käsitellään sukupolvenvaihdosta yleisesti. Eli mikä sen on ja mikä sen päämäärä on. Luvussa käsitellään myös sukupolvenvaihdoksen suunnittelun tärkeyttä ja verotusta.

### 2.1 Mikä sukupolvenvaihdos oikein on?

Immonen ja Lindgren (2009, 1) määrittelevät sukupolvenvaihdoksen yrityksen omistussuhteissa tapahtuvaksi muutokseksi. Omistussuhteet voivat muuttua omistajan elinaikana tai hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle henkilölle. Lakari ja Engblom (2012, 13) toteavat, että sukupolvenvaihdos on monitahoinen tapahtumien ketju, jota tulee suunnitella huolella hyvissä ajoin ennen toteutusta. Heinonen ja Stenholm (2005, 11) määrittelevät sukupolvenvaihdoksen yleisesti liitettävän perheyrittäjäksi. Perheyrittäjäksi määritellään lähtökohtaisesti yritys, jonka määräysvalta on perheessä. Tällöin perheellä on valta päättää yrityksen johtamisesta. Lakarin ja Engblomin tavoin Heinonen ja Stenholm määrittelevät sukupolvenvaihdoksen pitkäksi prosessiksi, joka koostuu useista tapahtumista. Heinonen ja Stenholm (2005, 16) jakavat sukupolvenvaihdoksen kolmeen eri vaiheeseen, ne ovat yritystoiminnasta luopuvan ja sitä jatkavan henkilön keskustelut, sukupolvenvaihdoksen käytännön toteutuksen suunnittelu ja toteutus.

Heinonen ja Stenholm (2005, 16) korostavat, että sukupolvenvaihdos lähtee liikelle yrittäjän omasta halusta luopua yritystoiminnasta. Vasta tämän jälkeen voidaan alkaa suunnittelemaan sukupolvenvaihdoksen käytännön toimenpiteitä. Prosessin aloittaminen ei kuitenkaan ole vain luopuvan yrittäjän tehtävä, myös jatkavan yrittäjän on oltava aktiivinen. Ennen kuin sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa, täytyy sen suunnittelu ja vaihdoksesta keskustelu aloittaa hyvissä ajoin. Näin

saadaan moniin kysymyksiin ratkaisu. Samalla pystytään käymään läpi eri toteutusvaihtoehdot ja pohtimaan niitä tarkasti ennen käytännön toimenpiteitä. Sukupolvenvaihdokseen liittyy monia kysymyksiä, kuten löytyykö sopiva jatkaja omasta perhepiiristä vai myydäänkö yritys ulkopuolisille, tai onko jatkajalla tarpeeksi ammattitaitoa ja motivaatiota hoitaa yritystä. Sukupolvenvaihdokseen liittyy monia asioita, joihin perhepiiristä tai ulkopuoliselta jatkajalta ei löydy tietoa. Tällöin on tärkeää ottaa yhteyttä asiantuntijoihin, joilta voi varmistaa arveluttavat asiat. Esimerkiksi verottajalta on hyvä selvittää sukupolvenvaihdoksen veroseuraamukset.

Sukupolvenvaihdos on pitkä prosessi, joka tulee suunnitella tarkkaan. Prosessi tulee aina suunnitella tapauskohtaisesti (Heinonen & Stenholm 2005, 17). Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa suunnitella ja toteuttaa sukupolvenvaihdosta.

## **2.2 Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu**

Engblom, Holla ja Holmström ym. (2010, 650–651) määrittelevät, että yrityksen omistajanvaihdoksen voi toteuttaa kolmella eri tavalla. Omistajanvaihdos voidaan toteuttaa kaupalla. Kaupassa jatkaja maksaa luopujalle yrityksestä täyden hinnan. Näin ollen jatkaja joutuu henkilökohtaiseen velkavastuuseen, joko luopujalle tai rahoituslaitokselle tai molemmille tahoille. Jatkaja voi käyttää kaupassa apuyhtiöitä ja fuusiota, jolloin hän ei joudu henkilökohtaiseen velkavastuuseen. Omistajanvaihdos voidaan tehdä myös lahjana, eli luopuja lahjoittaa yrityksen jatkajalle vastiikkettomasti. Näin ollen jatkaja maksaa vain lahjaveron. Toisinaan voidaan käyttää omistajanvaihdoksessa lahjan sekaista kauppaa, jossa sekä lahjoitetaan ja tehdään kauppa. Tällöin kyseessä on alihintainen kauppa, mutta näin voidaan joissakin tilanteissa saavuttaa rahoituksen ja verokustannusten ihanteellinen tasapaino.

Engblom, Holla ja Holmström ym. (2010, 651) tähdentävät, että yrityksen rahoitus-tilanteen ollessa hyvä se voi lunastaa tai ostaa luopujalta tämän omistamat osakkeet. Näin ollen jatkajan omistamien osakkeiden lukumäärä ei muutu, mutta hänen omistusosuutensa yhtiössä kasvaa. Näin tehtävän omistajanvaihdoksen kautta yleensä päästään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen, niin verotuksellisesta, kuin rahoituskellisesta näkökulmasta katsottuna.

Sukupolvenvaihdoksen voi toteuttaa usealla eri tavalla. Jotkin tilanteet vaativat suuriakin muutoksia, kuten yhtiömuodon muutosta, mutta joissakin tapauksissa voidaan selvittää varsin pienin muutoksin (Heinonen & Stenholm 2005, 22). Sukupolvenvaihdos on yrityskohtainen prosessi, joka tulee suunnitella ja valmistella hyvin. Yrittäjällä on useita vaihtoehtoja siirtyä yrityksen pyörittämisestä sivuun. Hän voi siirtää toiminnan perheenjäsenelle sukupolvenvaihdoksen kautta, tai mikäli perheessä ei ole sopivaa jatkajaa sukupolvenvaihdoksen sijaan voidaan tehdä yrityskauppa.

Heinonen ja Stenholm (2005, 24) korostavat sukupolvenvaihdoksen suunnittelua. Heidän mukaansa päätös sukupolvenvaihdoksesta syntyy juuri ennen kuin yrittäjä on jäämässä eläkkeelle. Tällöin sukupolvenvaihdoksen toteuttamisella on kiire ja samalla yrityksen kannalta katsottuna epätaloudellisten ratkaisujen riski kasvaa. Sukupolvenvaihdos tulisi toteuttaa tarkasti ennalta suunnitellun prosessin mukaan. Ihanne tapauksessa sukupolvenvaihdos on luonnollisena osana yrityksen liiketoimintasuunnitelmassa. Sukupolvenvaihdossuunnitelman pääkohdat voidaan esittää seuraavasti (Heinonen & Stenholm 2005, 24);

- Päätös omistajuuden siirtämisestä
- Jatkajan/-ien löytäminen ja kouluttaminen
- Avainhenkilöt prosessin aikana
- Prosessin tekninen toteutus
- Verotuksellinen ja laillinen näkökulma
- Rahoituksen miettiminen
- Eläkkeelle siirtymisen suunnittelu
- Prosessin etenemisen seuranta, ongelmien ja erimielisyyksien ratkaiseminen
- Aikataulu
- Sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen

Heinonen ja Stenholm (2005, 25) korostavat yrityksen omistajanvaihdoksessa, niin sukupolvenvaihdoksen tai yrityskaupan kautta, ennakointia. Eli yrittäjän tulisi tehdä päätös toiminnan siirtämisestä hyvissä ajoin ennen eläkkeelle jäämistä. Näin yrittäjälle jää aikaa etsiä sopiva jatkaja yritykselle. Jatkaja voi löytyä niin omasta perhepiiristä tai lähisuvusta. Näin ollen yrityksessä voidaan toteuttaa sukupolvenvaihdoksen

dos. Varsinainen sukupolvenvaihdosprosessin suunnittelu alkaa, kuitenkin vasta sen jälkeen kun luopuja ja jatkaja ovat keskustelleet asiasta ja päässeet prosessin erivaiheista yhteisymmärrykseen. Tilanteissa, joissa jatkajaa ei löydy perhepiiristä tai lähisuvusta yrittäjän tulee pohtia muita vaihtoehtoja, kuten yrityksen myyntiä.

Sopivan jatkan löydyttyä alkaa jatkajan opastaminen sukupolvenvaihdokseen. Tällöin käydään huolellisesti läpi jatkajan motivaatio yritystä ja yrittäjyyttä kohtaan. Samalla tulee selvittää jatkajan valmiudet toimia itsenäisenä yrittäjänä (Heinonen & Stenholm 2005, 26). Jatkajalla voi olla puutteelliset tiedot yrityksen liiketoiminta-alueesta, vaikka hän olisikin työskennellyt yrityksessä. Jatkajan kouluttamiseen voi mennä useita vuosia, joten tämänkin takia sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen tulisi varata riittävästi aikaa. Myös niin sanotun hiljaisen tiedon siirtämiseen tulisi varata aikaa ja resursseja. Jatkajan valmentamisen lisäksi luopujan tulisi miettiä mihin muihin sidosryhmiin sukupolvenvaihdos vaikuttaa. Näitä ovat esimerkiksi yrityksen avainhenkilöt, osakkaat ja ulkopuoliset avustajat kuten kirjanpitäjä. Sukupolvenvaihdoksessa tulisi ottaa huomioon myös ne perheenjäsenet, jotka eivät työskentele yrityksessä ja jotka eivät todennäköisesti tule jatkamaan yritystoimintaa. Heidän mukanaolonsa voi vaikuttaa kuitenkin prosessin onnistumiseen, vaikka he eivät osallistuisikaan yrityksen toimintaan aktiivisesti.

Heinonen ja Stenholm (2005, 27) painottavat sukupolvenvaihdoksen suunnittelussa vaihdoksen teknistä toteuttamista. Eli kuinka ja miten vaihdos käytännössä toteutetaan. Tähän sisältyy myös tarkempi suunnittelu mitä kaikkea ollaan siirtämässä vaihdoksessa eteenpäin ja kuinka se voidaan toteuttaa edullisimmin. Tässä vaiheessa tulee tarkastella kannattaako yritystä, tai sen varallisuutta pilkkoa osiin tai kenties tulisiko vaihdos edullisemmaksi vaihtamalla yrityksen yhtiömuotoa. Tässäkin taas korostuu aika. Edellä mainittuihin toimenpiteisiin liittyvät lainsäädännölliset vaatimuksen voivat edellyttää, että muutokset on tehty esimerkiksi kymmenen vuotta ennen vaihdosta.

Sukupolvenvaihdoksen teknillisen toteutuksen suunnittelu on osa taloudellisten, verotuksellisten ja laillisten yksityiskohtien selvittämistä. Tässä vaiheessa viimeistään tulee selvittää, että onko yrityksen taloudellinen tilanne vakaalla pohjalla, että jatkaja pystyy ja hänen kannattaa jatkaa yritystoimintaa (Heinonen & Stenholm 2005, 27). Myös yritystä tulee valmistella vaihdokseen. Ennen sukupolvenvaihd-

dokseen ryhtymistä tulee selvittää muun muassa, se että tarvitaanko ulkopuolista rahoitusta ja jos sitä tarvitaan, miten se pystytään järjestämään. Myös verotukselliset kysymykset on hyvä käydä läpi, eli miten verotuksessa kohdellaan vaihdosta. Samalla tulee selvittää sukupolvenvaihdokseen vaikuttavat lait ja niiden tulkinta. Näiden asioiden selvittämiseksi joudutaan usein turvautumaan ulkopuoliseen apuun. Tämä taas vie aikaa. Mitä aikaisemmassa vaiheessa turvaudutaan ulkopuoliseen apuun, niin sitä paremmin asiantuntijat ja rahoittajat sitoutuvat auttamaan sukupolvenvaihdoksessa.

Immosen ja Lindgrenin (2009, 8) mukaan sukupolvenvaihdokseen sovelletaan yrityskauppoihin liittyviä tavanomaisia lainalaisuuksia, sekä omistajanvaihdokseen liittyviä siviili- ja vero-oikeudellista sääntelyä, koska sukupolvenvaihdoksen päämäärä on omistajan vaihtuminen. Sukupolvenvaihdokseen liittyy monia eri lainkohtia, koska siviilioikeudessa ei ole yrityksen sukupolvenvaihdokseen liittyviä säännöksiä. Esimerkiksi perintökaaren (PK) yleiset perintäoikeutta koskevat säännökset koskevat sukupolvenvaihdosta.

Sukupolvenvaihdoksessa tulee ottaa huomioon yrityksen yhteistyösuhteiden ylläpitäminen ja hoitaminen, niin asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin, rahoittajiin ja ennen kaikkea henkilöstöön (Heinonen & Stenholm 2005, 27). Sukupolvenvaihdos tulisi toteuttaa avoimesti, niin että yrityksen henkilöstö tietää mitä on tapahtumassa ja mitä siitä seuraa. Näin ollen henkilöstä pystyy paremmin hyväksymään ja sitoutumaan muutokseen.

Heinonen ja Stenholm (2005, 27) tähdentävät luopujan tulevaisuuden suunnitelmia. Sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon luopujan eläkkeellesiirtyminen. Se on suuri muutos luopujan elämässä. Luopujan ja jatkajan tulisi pohtia, olisiko luopujalla sukupolvenvaihdoksen toteuttamisen jälkeen jonkinlainen rooli yrityksessä. Luopuja voisi työskennellä yrityksessä esimerkiksi neuvonantajana ja näin jatkaja saisi häneltä henkistä tukea ja kannusta. Näissä tilanteissa tulee kuitenkin varmistaa, että yrityksen eri sidosryhmät ymmärtävät, että vetovastuu yrityksen asioista on siirtynyt jatkajalle ja luopujalla on aivan eri tehtävä ja toimenkuva. Tällaisten yksityiskohtien suunnittelu tulisi liittää osaksi sukupolvenvaihdossuunnitelmaa.

Heinonen ja Stenholm (2005, 28) huomattavat, että pelkkä suunnitelman tekeminen ei riitä vaan on suunniteltava miten prosessin etenemistä seurataan ja millaisella aikataululla se toteutetaan.

### **2.3 Sukupolvenvaihdoksen verotus**

Engblom, Holla ja Holmström ym. (2010, 651) korostavat, että omistajanvaihdoksesta johtuvat veroseuraamukset ja rahoitustarpeet olisivat kohtuuttoman raskaat, ellei olisi verohuojennuksia. Säännökset ovat kuitenkin hyvin monimutkaisia, koska tuloverotuksessa sekä perintö- ja lahjaverotuksessa säädetyt huojennukset eroavat toisistaan ja näin ollen muodostavat veroansoja. Tämä lisäksi perintö- ja lahjaverolaissa oleva laskentajärjestelmä on hyvin haasteellinen yksinäänkin hallita. Verohallituksessa on laadittu laaja ja kattava ohje (Dnro 57/349/2010, 13.3.2010) sukupolvenvaihdoksen verotuksesta.

Sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun liittyy useita veromuotoja, kuten tuloverotus, perintö- ja lahjaverotus sekä varainsiirtoverotus (Immonen & Lindgren 2009, 18). Verotuksen muuttuminen nopeaan tahtiin tekee eri verolakien yhdistämisestä vaikeaa, myöskään säädösten tulkinta ei ole yksiselitteinen. Tilanteen hankaluutta lisää myös, se ettei välttämättä ole olemassa kattavaa oikeuskäytäntöä esille nousvista kysymyksistä. Vastaavasti voi olla tilanteita, joissa oikeuskäytäntö ei anna selkeitä tulkintaohjeita. Tästä huolimatta sukupolvenvaihdosta ei saa suunnitella pelkkien olettamusten tai toiveiden varaan. Sukupolvenvaihdoksen veroseuraamuksista on oltava mahdollisimman realistinen kuva. Heinonen ja Stenholm (2005, 27) huomauttavat, että verottajalta voidaan hakea ennakkotietoa sukupolvenvaihdokseen liittyvistä veroseuraamuksista.

### **2.4 Sukupolvenvaihdos – kriittinen vaihe yrityksen elinkaareissa**

EY:n komission suosituksessa (7.12.1994/94/1096/EC) todetaan, että vuosittain Euroopan unionin alueella vaarantuu 30 000 yritystä ja jopa 300 000 työpaikkaa huonosti suunnitellun ja toteutetun omistajanvaihdoksen takia. Immonen ja Lindgren (2009, 13) täsmentävät, että sukupolvenvaihdos on kriittinen vaihe yrityksen



elinkaareissa. Sukupolvenvaihdoksen vaikutukset voidaan nähdä lisääntyneinä vaikeuksina ja konkurssseina. Sukupolvenvaihdokset tulevat olemaan osana yhä useamman yrityksen tulevaisuuden suunnitelmissa. Niin sanotut suuret ikäluokat tulevat jäämään eläkkeelle ja näin ollen sukupolvenvaihdosten lukumäärät voivat nousta jopa kymmeneen tuhansiin.

Immonen ja Lindgren (2009, 13) nostavat esille sukupolvenvaihdoksen verotuksen huojentamisen ajankohtaisuuden. Immonen ja Lindgren viittaavat Perheyrittäjien liiton ja Euroopan komission selvityksiin, joissa molemmissa todetaan, että sukupolvenvaihdosten määrä tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Tämän takia sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset tulee tulevaisuudessa ottaa tarkasti huomioon, jotta vältyttäisiin sukupolvenvaihdosta seuranneilta yritysten taloudellisilta ahdingoilta.

Tuloverolain, perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdosta koskevat verohuojennukset voivat olla niin merkittäviä, että verokohtelu kannattaa varmistaa etukäteen (Juusela & Tuominen 2010, 233).

Perintö- ja lahjaverotuksen osalta tämä on mahdollista PerVL 39 a ja 39 b §:n säännösten nojalla hakemalla perintö- ja lahjaverotuksen ennakkoratkaisu. Tuloverolain 48 §:n verovapaan luovutusvoittoverotuksen varmistaminen onnistuu verotusmenettelylain 85 §:n ennakkotietosäännöksen perusteella.

### **3 AVOIN YHTIÖ JA OSAKEYHTIÖ YHTIÖMUOTOINA SEKÄ NIIDEN VEROTUS**

Yhtiömuoto on väline, jolla tehdään liiketoimintaa. Se vaikuttaa yrityksen jokapäiväiseen toimintaan. Näin ollen yhtiömuodon valintaa tulee tarkastella kriittisesti useasta eri näkökulmasta. Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan avointa yhtiötä ja osakeyhtiötä. Luvussa kerrotaan avoimen yhtiön ja osakeyhtiön perustamisesta, hallinnosta, voitonjaosta ja pääkohdat verotuksesta. Luvun lopussa käsitellään yhtiömuodon muutosta. Kuten luvussa kaksi todettiin, että joissakin tilanteissa ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamista kannattaa vaihtaa yhtiömuotoa, koska näin ollen sukupolvenvaihdos on helpompi ja edullisempi toteuttaa.

#### **3.1 Avoin yhtiö**

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 24) toteavat, että avoin yhtiö kuuluu henkilöyhtiöihin. Avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain mukaan yhtiömiesten tulee harjoittaa liiketoimintaa yhteisen taloudellisen tavoitteen saavuttamiseksi, jotta heidän harjoittamansa toiminta katsottaisiin henkilöyhtiöksi. Tästä voidaankin johtaa, että avoimen yhtiön tunnusmerkkinä voidaan pitää sitä, että vähintään kaksi yhtiömiestä harjoittaa liiketoimintaa yhteisen taloudellisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhteinen taloudellinen tavoite on avoimen yhtiön perustunnusmerkki (Villa 2006, 64–66). Se tarkoittaa, sitä että yhtiön toimintaa tulee harjoittaa yhtiömiesten yhteiseen lukuun ja yhteisen taloudellisen päämäärän vuoksi. Taloudellista päämäärää ei tarvitse eritellä, vaan se voi olla mitä tahansa. Villa kuitenkin huomauttaa, että lain avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä, jäljempänä AKL, mukaista yhtiösuhdetta ei perusta mikä tahansa taloudellinen toiminta yhteiseen lukuun. Tällöin yhtiösuhde ei muodostu tilanteissa, joissa tavoite voi olla yhteinen, mutta kukin toimii itsenäisesti omaan lukuunsa. Elinkeinotoiminnan harjoittaminen yhteiseen lukuun on väline jonka avulla yhtiötarkoitus toteutuu. Tästä syystä kaupparekisteriin merkittävä toimiala on oltava elinkeinotoiminnaksi luettava taloudellinen toiminta.

Hallituksen esityksessä (HE 1987/6) sanotaan, että yhtiön toiminnan tarkoituksen on oltava taloudellinen, niin että se edistää välillisesti tai välittömästi yhtiömiesten taloudellista etua. Yhtiön toiminnasta syntyvä taloudellisen hyödyn tulee kertyä yhtiömiesten hyväksi. Huomioitavaa on, että yhtiön toiminnan tarkoitus on taloudellinen myös siinä tapauksessa, että toiminnalla ei tavoitella välitöntä voittoa, vaan kustannusten säästöä yhtiömiesten eduksi. AKL:ssä elinkeinon harjoittamisella tarkoitetaan ammattimaisesti harjoitettua taloudellista toimintaa.

Laissa määritellään myös, että taloudellisella toiminnalla tulee olla niin ajallista kuin taloudellista jatkuvuutta. Liiketoiminnan tulee siis muodostua useista liiketoimista ja sen tulee olla suunnitelmallista ja itsenäistä. Liiketoimintaa ei saa harjoittaa toisen johdon ja valvonnan alaisena kuten palkkatyötä. Villa (2006, 67) huomauttaakin, että juuri itsenäisyys on olennainen kriteeri, joka erottaa palkkatyön elinkeinotoiminnasta. Itsenäisyydellä tarkoitetaan toimintaa, joka tapahtuu omaan lukuun, omalla riskillä, omissa nimissä määrätyksi tai ennalta määräämättömäksi ajaksi. Huomioitavaa on myös, että toimintaa ei saa rajoittaa tiettyyn henkilökoukoon, vaan se tulisi kohdistua näkyvällä tavalla rajoittamattomaan tai laajasti rajoitettuun henkilökoukoon.

### **3.1.1 Yhtiömiehen vastuut, velvollisuudet ja oikeudet**

Villa (2006, 61–62) tuo esille avoimen yhtiön yhtiömiesten henkilökohtaisen vastuun yhtiön velvoitteista. Tämän takia laissa ei ole asetettu avoimelle yhtiölle erillisiä pääoman vähimmäisvaatimuksia. Pääoman pysyvyyttä ja velkojen suojaa koskevaa sääntelyä ei myöskään ole. Huomioitavaa on myös, että avoimen yhtiön varoja voidaan nostaa rajoituksetta. Tämä voikin johtaa siihen, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Avoimen yhtiön kaikilla yhtiömiehillä on yhtäläinen vastuu yhtiön veloista ja yhtiön muista velvoitteista. Velkavastuulle tyypillistä on vastuun henkilökohtaisuus, rajattomuus, ensisijaisuus ja solidaarisuus. Tästä johtuen yhtiömiehet vastaavat yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti velan täyteen määrään asti. Avoimessa yhtiössä yhtiömiehen vastuuta yhtiön velvoitteista ei voida rajoittaa sopimuksen osoittaman pääomapanoksen verran. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiitti yhtiöstä 1. luvussa 1 §:ssä todetaan, että mikäli velkavastuuta rajoi-

tettäisiin edellä mainitulla tavalla, kyseessä ei olisi enää avoin yhtiö vaan kommandiittiyhtiö.

Yhtiömiehen velkavastuu syntyy sillä hetkellä kun hän liittyy yhtiöön (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 43). Uusi yhtiömies vastaa myös niistä veloista, jotka ovat syntyneet ennen kuin hän on liittynyt yhtiöön. Vastaavasti yhtiöstä eroava yhtiömies vastaa vain niistä veloista, jotka ovat syntyneet hänen yhtiömiesaikanaan. Eroavan yhtiömiehen vastuu yhtiön velvoitteista lakkaa kun hänen eronsa yhtiöstä on merkitty kaupparekisteriin ja kuulutettu.

Yhtiömiehen velvollisuus ei lopu pääomapanoksen sijoittamiseen, vaan yhtiömiehen on toimittava aktiivisesti edistäen yhtiön etua kyseisellä toimialalla. Yhtiömiehellä tulee olla myös niin sanottu myötävaikutusvelvollisuus eli hänen on edistettävä yhtiön tarkoituksen saavuttamista. (Villa 2006, 118)

Villa (2006, 119) korostaa yhtiömiesten välistä uskollisuusvelvoitetta, koska yhtiömiehet vastaavat henkilökohtaisella omaisuudellaan yhtiön velvoitteista. Edellä mainittu edellyttää suurta luottamusta toisia yhtiömiehiä kohtaan. Juuri tästä luottamussuhteesta uskollisuusvelvoite perustuu. Lojaliteettiperiaatteen mukaan yhtiömies ei saa ryhtyä toimenpiteisiin, joista tuleva hyöty kohdistuisi todennäköisesti hänen itsensä hyväksi. Huolellisuusvelvoitteen mukaan yhtiömiesten tulee edistää niin yhtiön toimintaa ja etua. Heidän tulee myös toimia yhtiön asioiden hoidossa parhaan kykynsä mukaan.

AKL 2:7:n mukaan yhtiömies on oikeutettu korvaukseen yhtiön asioiden hoidosta tai vastaavasti yhtiön velan maksusta. Velkojalla on oikeus periä yhtiön velkaa keneltä tahansa yhtiömieheltä. Velkojan ei tarvitse periä velkaa ensin yhtiöltä. AKL 2:8.1:n perusteella yhtiömiehet voivat saada kohtuullisen korvauksen yhtiön hyväksi tehdystä työstä. Tästä ei tarvitse erikseen sopia.

### **3.1.2 Yhtiön syntyminen**

Avoin yhtiö syntyy yhtiösopimuksen allekirjoittamisella. AKL:n mukaan yhtiö on olemassa siitä lähtien kun kyseisen lain 1:1.1:ssa tarkoitetun yhteisen taloudellisen toiminnan harjoittamisesta on syntynyt sopimus. Villa (2006, 74) täsmentää, että

avoimen yhtiön syntyminen ja tuleminen oikeuskelpoiseksi on sidottu yhtiösopimuksen voimaantuloon, ei sen rekisteröimiseen.

Avoimen yhtiön tulee tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, elinkeinoilmoitus ja aloittamisilmoitus verottajalle, jotta yhtiö voi harjoittaa elinkeinotoimintaa (Rissanen, Airaksinen & Bärlund, 2006). Kaupparekisterilain (1979/129, 3 §) mukaan yhtiömiehet ovat vastuussa kaupparekisterimerkinnän tekemisestä. Villa (2006, 76) huomauttaa, että kaupparekisterimerkinnällä ei kuitenkaan ole merkitystä avoimen yhtiön tulemisesta oikeuskelpoiseksi, koska yhtiö tulee oikeuskelpoiseksi yhtiösopimuksen tullessa voimaan. Yhtiösopimus tulee voimaan, kun kaikki yhtiömiehet ovat allekirjoittaneet sen, ellei sopimuksessa toisin mainita.

AKL:ssä ei ole erityissäännöksiä yhtiömiesten edellytyksistä. Tästä johtuen avoimen yhtiön yhtiösopimuksen voivat allekirjoittaa luonnolliset henkilöt ja juridiset henkilöt kuten osakeyhtiöt. Villa (2006, 77) täsmentää vielä, että vajaavaltainen ei kuitenkaan voi solmia sopimusta ilman holhoojan suostumusta.

### **3.1.3 Yhtiösopimus ja sen muuttaminen**

AKL:n mukaan yhtiösopimus on vapaamuotoinen oikeustoimi. Tämän johdosta yhtiösopimuksessa voidaan sopia melko vapaasti yhtiösuhteessa noudatettavista periaatteista. Tästä huolimatta laissa on pakottavia säännöksiä, joista ei voida sopimusvapauden puitteissa poiketa. Pakottavia säännöksiä ovat muun muassa yhtiömiehen velvollisuus huolehtia yhtiön kirjanpidon ja tilintarkastuksen järjestämisestä asian mukaisella tavalla.

Villa (2006, 77–78) mainitsee, että yhtiösopimus voi olla kirjallinen, suullinen tai hiljainen eli konkludenttinen. Kaupparekisteriasetuksen (1979/208, 8 luku 1 §) mukaan avoimen yhtiön perustamisilmoitukseen on kuitenkin liitettävä mukaan kirjallinen yhtiösopimus. Käytännön kannalta tämä merkitsee sitä, että yhtiösopimus on aina tehtävä kirjallisesti. Villa (2006, 78) tähdentää, että yhtiösopimus voidaan tehdä osittain kirjallisesti ja osittain suullisesti. Tällöin kirjallisesti sovitaan ainakin niistä seikoista, joita kaupparekisterisääntely vaatii. Kaupparekisteriin lähetetty kirjallinen sopimus rekisteröidään. Tämän lisäksi yhtiömiehet voivat sopia niin kir-

jallisesti, kuin myös suullisesti tarkemmin yhtiötä koskevista asioista. Yhtiösopimus koostuu näistä kaikista niin suullisista kuin kirjallisistakin sopimuksista.

Yhtiösopimuksen vähimmäisisältöä ei ole laissa suoraan määritelty. Villa (2006, 79) tarkentaa, että sopimuksesta tulisi näkyä yhtiömuoto, yhtiömiehet pääoma-panoksineen, yhtiön toimiala ja – nimi, tilikausi sekä yhtiömiesten allekirjoitukset.

Rissanen, Airaksinen ja Bärlund (2006) ovat listanneet ne asiat, jotka olisi hyvä olla yhtiösopimuksessa. Seuraavana lista niistä, joita ei ole jo edellä mainittu.

- yhtiötarkoitus
- kotipaikka
- toiminimen kirjoittajat
- voiton ja tappion jakamisen periaatteet
- sopimuksen kesto, voimaantulo, päättyminen, purkaminen ja purkuperusteet
- yhtiömiehen eroaminen
- yhtiömiesten välinen työnjako ja työstä maksettava korvaus
- mahdollisen riidan ratkaiseminen

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 41) viittaavat, että AKL:n (1988/389) mukaan avoimen yhtiön yhtiömiehillä ei ole velvollisuutta asettaa yhtiöpanosta. Mikäli yhtiösopimuksessa on maininta yhtiöpanoksista, yhtiömiesten on suoritettava yhtiölle sovittu panos.

Yhtiösopimusta voidaan muuttaa tai vastaavasti täydentää, koska avoimen yhtiön yhtiösopimus on vapaamuotoinen oikeustoimi (Villa 2006, 84). Tällöin kuitenkin tulee noudattaa yleisiä sopimusoikeudellisia peruseriaatteita. Yhtiösopimuksen muuttamiseen tarvitaan kaikkien yhtiömiesten suostumus. Sopimusta voidaan muuttaa suullisesti, kirjallisesti tai hiljaisesti. Yhtiösopimusta voidaan muuttaa hiljaisesti, jos pitkään jatkunutta käytäntöä voidaan pitää hiljaisena muutoksena. Tämäkin kuitenkin edellyttää, että kaikki yhtiömiehet ovat tietoisia muutoksesta ja hyväksyvät sen. Kaupparekisterilain (1979/129, 14 luku 2 §) mukaan yhtiösopimuksen muutos tulee ilmoittaa kaupparekisteriin, mikäli muutos koskee rekisteriviranomaisten hallussa olevaa sopimusta.

### 3.1.4 Yhtiöosuuden luovuttaminen

AKL:n (1988/389, 1:4.2) mukaan yhtiömies ei saa luovuttaa yhtiöosuuttaan ilman toisen yhtiömiehen suostumusta. Villan (2006, 86) mukaan tämä johtuu siitä, että avoimessa yhtiössä yhtiömiesten välillä vallitsee luottamuksellinen sopimussuhde. Luottamuksellisen sopimussuhteen syntymisen edellytyksenä on, etteivät yhtiömiehet saa joutua vasten tahtoaan sopimussuhteeseen sellaisen henkilön kanssa johon he eivät voi luottaa. Hallituksen esityksen (HE 1987/6, 18) mukaan olisi kohtuutonta, että yhtiöosuuden luovutuksen takia muut yhtiömiehet joutuisivat henkilökohtaiseen vastuuseen ulkopuolisen tekemistä velvoitteista. AKL:n (1:4.2) luovutuskielto koskee vain vapaaehtoista yhtiöosuuden luovutusta, esimerkiksi yhtiöosuus voidaan ulosmitata yhtiömiehen velasta.

### 3.1.5 Yhtiön hallinto

Villa (2006, 88) toteaa, että yhtiön hallinnon saa järjestää vapaasti. AKL 2 luvun 1 §:n mukaan yhtiön hallinnon järjestämisessä lähtökohtana on laaja sopimusvapaus. AKL 2 luvun säännöksiä sovelletaan vain siinä tapauksessa, elleivät yhtiömiehet ole sopineet toisin. Avoimen yhtiön hallinto rakentuu yhtiömiesten henkilökohtaisen sopimisesta ja toiminnasta. Yhtiömiehet voivat yhtiösopimuksessa sopia yhtiön hallinnasta. Yhtiön hallinta on laaja käsite ja siihen katsotaan kuuluvan esimerkiksi:

- yhtiön töiden johtaminen
- yhtiön omaisuuden hallinnointi
- yhtiön lukuun tehtävät oikeustoimet
- yhtiömiesten väliset oikeustoimet

On kuitenkin syytä huomioida, että yhtiön hallinnoksi ei katsota kaikkia yhtiömiesten tekemiä hallintotoimenpiteitä (Villa 2006, 89). Tällaisia ovat esimerkiksi yhtiösopimuksen muuttaminen. Onkin tärkeää erottaa yhtiömiesten sisäinen oikeussuhde (sisäinen hallinto) ja yhtiön ulkoinen oikeussuhde kolmanteen osapuoleen.

AKL (1988/389) 2:2.1:n mukaan jokainen yhtiömies saa yksin tehdä yhtiötä sitovia sopimuksia. Yhtiömies voi ryhtyä toimenpiteisiin, joita yhtiön asioiden hoitaminen edellyttää, ilman toisen yhtiömiehen suostumusta. Hallintovaltuuden nojalla yhtiömiehet voivat ryhtyä näihin edellä mainittuihin toimenpiteisiin. Hallintovaltuus on henkilökohtaista, itsenäistä ja aktiivista. AKL 2:2.1:n kieltää hallintovaltuuden siirtämisen kolmannelle osapuolelle.

Hallintokielto ei kuitenkaan kiellä esimerkiksi ulkopuolisen käyttöä kirjanpidossa tai omaisuuden hoidossa (Villa 2006, 91). Mikäli yhtiö palkkaa henkilön käyttämään yhtiömiehelle kuuluvaa hallintovaltaa, kuten toimitusjohtajan, on tälle oltava kaikkien yhtiömiesten suostumus. Yhtiömies voi kuitenkin tällaisissa tilanteissa käyttää kielto-oikeuttaan ja estää hallintoapulaisen käytön. AKL:ssä (1988/389, 2:2.1) määritellään kielto-oikeus. Sen mukaan yhtiömiehellä on oikeus kieltää toista yhtiömiestä ryhtymästä tiettyyn tai tiettyihin toimenpiteisiin. Hallituksen esityksen (HE 1987/6, 23) mukaan kielto-oikeus perustuu yhtiömiehen oikeuteen päättää yksinään yhtiön asioista ja henkilökohtaiseen vastuuseen yhtiön velvoitteista.

### **3.1.6 Tilinpäätös ja tilintarkastus**

Avoimen yhtiön tulee laatia tilinpäätös ja toimintakertomus neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 36). Tilinpäätös tulee laatia avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain mukaan. Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laatiessa tulee noudattaa myös kirjanpitolakia. Tilinpäätös on tilintarkastettava, mikäli yhtiösopimuksen tai tilintarkastuslain mukaan yhtiöön on valittava tilintarkastaja. AKL:n (1988/389, 2 luvun 15 §) mukaan kaikilla yhtiömiehillä on oikeus tarkastaa yhtiön kirjanpito, asiakirjat ja saada tietoa yhtiön toiminnasta. Tämä säännös on pakottava eli siitä ei voida sopia toisin. AKL 2:16:n mukaan jokaisella yhtiömiehellä on myös oikeus moittia yhtiön tilinpäätöstä.

### **3.1.7 Avoimen yhtiön muutos osakeyhtiöksi**

Villa (2006, 183) toteaa, että avoimen yhtiön voi muuttaa yksityiseksi tai julkiseksi osakeyhtiöksi. Tällöin yhtiön identiteetti säilyy ennallaan. Yhtiömuodon muutos on



paljon laajempi kysymys, kuin vai se että onko joku toinen yhtiömuoto verotuksessa edullisempi. Muutettavan yhtiön asiat tulisi päivittää paperille. Yhtiömuodon muutoksen kompastuskiviä, voi olla juuri tämä, kun yhtiön asiat päivitetään. Usein avoimessa yhtiössä on hyvin puutteellisesti sovittu asioista. Nyt kun asioita lähdetään ratkomaan, niin ongelmana voi olla, että osakkaat eivät löydä yhteistä kieltä ja vaikeita asioita ei uskalleta nostaa pöydälle. Tällaisissa keskusteluissa kannattaa käyttää apuna ulkopuolista asiantuntijaa.

Avoimen yhtiön yhtiömiesten tulee tehdä yksimielinen päätös yhtiömuodon muuttamisesta osakeyhtiöksi. Mikäli joku yhtiömies vastustaa päätöstä, niin hänen yhtiöosuus on lunastettava AKL (1988/389) 8:7:ssä säädetyllä tavalla. Siinä mainitaan, että jos päätös yhtiön muuttamisesta osakeyhtiöksi voidaan tehdä enemmistöpäätöksenä, niin sellaisella yhtiömiehellä, joka ei hyväksy päätöstä on oikeus erota yhtiöstä ja lunastaa yhtiöosuutensa, niin kuten AKL:n 5:6.2:ssa säädetään. Engblom, Holla ja Holmström ym. (2010, 403) lisäävät tähän, että yhtiömiehen on esitettävä lunastusvaatimus kolmen kuukauden kuluessa, kun päätös yhtiömuodon muuttamisesta on tehty. Osakeyhtiö on vastuussa lunastuksen maksamisesta eroavalle yhtiömiehelle. Lunastussumman lisäksi eroava yhtiömies voi vaatia, että yhtiö asettaa vakuuden suojaamaan hänen osuuttaan suuremmalta henkilökohtaiselta velkavastuulta. Eli niiltä veloilta, jotka ovat syntyneet ennen yhtiömiehen eroa.

Yhtiön varat tulee arvostaa käypään arvoon, kun lasketaan lunastussumma (Engblom, Holla & Holmström ym. 2010, 403–404). Varoista tulee vähentää kirjanpidossa näkyvät velat. Varojen arvostamisessa tulee ottaa kuitenkin huomioon, se että yhtiö jatkaa toimintaansa. Tämä merkitsee sitä, että yhtiön liikearvo eli goodwill tulee merkitä varoiksi. Varoihin lasketaan mukaan myös yhtiön saatavat yhtiömiehiltä. Samoin yhtiön veloiksi katsotaan velat yhtiömiehille. Tapauksissa, joissa yhtiön nettovarallisuus on negatiivinen, niin eroavalle yhtiömiehelle ei tarvitse maksaa lunastussummaa. Huomioitavaa on, että yritysmuodon muutosta vastustavan yhtiömiehen yhtiöosuus voidaan ostaa sovittulla kauppahinnalla. Tällöin ei tarvitse tehdä lunastusta. Myös yhtiö voi lunastaa muutosta vastustaneen yhtiömiehen yhtiöosuuden yhtiön varoilla ennalta sovittuun lunastushintaan.

Villa (2006, 183) jatkaa, että kun yhtiömiehet ovat tehneet päätöksen yhtiömuodon muuttamisesta, niin samalla heidän tulee laatia ja hyväksyä osakeyhtiölain edellyttämä yhtiöjärjestys. Yhtiömiehet allekirjoittavat asiakirjan. Yhtiöjärjestyksessä tulee mainita kunkin osakkeenomistajan nimi, osoite ja jokaisen merkitsemien osakkeiden lukumäärä. Huomioitavaa on, että AKL:stä ei löydy säännöksiä, joilla määrätään osakkeiden kohdentamisesta yhtiömiehille. Osakkeiden kohdentamispäätös jää siis yhtiömiesten väliseksi asiaksi. Engblom, Holla ja Holmström ym. (2010, 403) täydentävät, että tässä vaiheessa osakkaiksi saa liittyvä vain avoimen yhtiön yhtiömiehet. Yhtiömuodon muutoksen yhteydessä ei siis saa liittyä uusia yhtiömiehiä. He voivat liittyä yhtiöön ennen yhtiömuodon muutosta tai sen jälkeen.

Osakeyhtiön osakepääoman tulee olla vähintään 2 500 euroa. Ukkola ja Vilppula (2004, 115) toteavat, että mikäli muutettavan yhtiön oma pääoma on negatiivinen, niin yhtiöllä ei ole sellaista kirjanpidollista omaa pääomaa, joka voitaisiin kirjata osakeyhtiön omaksi pääomaksi. Tällöin yritykseen voidaan sijoittaa omaa pääomaa lisää, jolloin negatiivinen oma pääoma muuttuu positiiviseksi. Yhtiömuodon muutos hetkellä yhtiön oman pääoman tulisi olla positiivinen, koska verottaja voi tulkita negatiivisen oman pääoman peitellyksi osingonjaoksi. Näin ollen siitä voi syntyä yhtiölle ja osakkaille veroseuraamuksia.

Villa (2006, 184) toteaa, että kun tehdään päätös yhtiömuodon muuttamisesta, niin samassa yhteydessä tulee valita osakeyhtiölle hallitus ja tilintarkastaja. Näiden lisäksi voidaan valita toimitusjohtaja. Tämän jälkeen yhtiö on rekisteröitävä. Manninen (2001, 167) täydentää edellä mainittua. Hänen mukaansa yhtiömuodon muutosilmoitukseen on liitettävä KHT- tai HTM-tilintarkastajan lausunto siitä, että yhtiön varat riittävät velan ja osakepääoman katteeksi. Yhtiömuodon muutos tulee voimaan, kun osakeyhtiö on merkitty rekisteriin. Voidaankin sanoa, että rekisterimerkinnällä on konstitutiivinen vaikutus, koska uusi osakeyhtiö syntyy ja muutettu yhtiö lakkaa olemasta. Tällöin myös uusi osakeyhtiö vastaa purkautuneen avoimen yhtiön velvoitteista (Villa 2006, 184).

Yhtiömuodon muutos avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi ei vaikuta yhtiömiesten henkilökohtaiseen velkavastuuseen aiemmin syntyneistä veloista ja sitoumuksista (Villa 2006, 185). Siis niistä veloista ja sitoumuksista, jotka ovat syntyneet avoimen yhtiön toiminnan aikana. Velkojat voivat kuitenkin halutessaan vapauttaa yhtiö-

miehet vastuusta, joko kokonaan tai vain osittain. Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 56) lisäävät tähän, että velkojien tulee olla aktiivisia, jos he haluavat estää yhtiömiesten velkavastuun päättymisen. Velkojien tulee kolmen kuukauden kuluessa saatuaan kirjallisen ilmoituksen yhtiömuodon muutoksesta ja velkojien oikeudesta vastustaa velkavastuusta vapautumista, vastustaa vapautumista. Velkojien tulee toimittaa osakeyhtiölle ilmoitus, jossa he vastustavat veloista vapauttamista. Mikäli velkoja ei ole kolmen kuukauden kuluessa ilmoittanut tätä osakeyhtiölle, niin katsotaan heidän suostuneen vapautukseen veloista.

Yhtiömuodon muutos vaikuttaa verotukseen. Kun avoinyhtiö muutetaan osakeyhtiöksi, verotus toimitetaan yhtymäverotuksen periaatteiden mukaan siihen saakka kunnes osakeyhtiö on merkitty kaupparekisteriin (Engblom, Holla & Holmström ym. 2010, 412–413). Tämän jälkeen osakeyhtiötä verotetaan osakeyhtiöverotuksen mukaan. Käytännössä tämä voi tarkoittaa sitä, että yhtiötä voidaan verottaa kahdella eri tavalla saman verovuoden aikana, mikäli yhtiömuodon muutos tapahtuu kesken tilikauden. Ukkola ja Vilppula (2004, 121) täydentävät tähän, että osakeyhtiö saa sinä verovuonna milloin muutos tapahtuu tehdä sille siirtyneestä käyttöomaisuuden hankintamenosta ja muista pitkävaikutteisista menoista poiston, joka vastaa suuruudeltaan avoimen yhtiön tekemien poistojen summaa vähennettynä se alkuperäisestä poistosuunnitelmasta. Tuloverolain (1992/1535) 24 §:ssä ei veloiteta yhtiötä tekemään tilinpäätöstä, silloin kun yhtiömuodon muutos merkitään kaupparekisteriin, vaikka se tehtäisiin kesken tilikauden. Kun avoin yhtiö muutetaan osakeyhtiöksi, AKL:n (1988/389) mukaan yhtiö säilyy samana. Edes kirjanpitolaki ei tällöin edellytä tilinpäätöksen tekemistä, jos muutos tehdään kesken tilikauden.

### **3.2 Osakeyhtiö**

Villa (2006, 193) kirjoittaa, että osakeyhtiö on erillinen oikeushenkilö ja se syntyy rekisteröinnillä. Huomioitavaa onkin, että osakeyhtiön oikeudet ja velvollisuudet ovat erillään osakkeenomistajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Osakeyhtiön oikeuskelpoisuus pitää sisällään oikeustoimikelpoisuuden ja oikeuskelpoisuuden. Oikeuskelpoisuudella tarkoitetaan yhtiöllä olevia oikeuksia ja velvollisuuksia. Oike-

ustoimikelpoisuus taas on itsenäistä määräämistä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Osakeyhtiölain, jäljempänä OYL (2006/624, 2:9.1) mukaan osakeyhtiö syntyy rekisteröimisellä. Yhtiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta, muutoin yhtiön perustaminen purkautuu. Hallituksen esityksen (HE 2005/109, 47) mainitaan, että kolmen kuukauden määräaika lasketaan siitä päivästä kun viimeinen osakkeenomistaja on allekirjoittanut perustamissopimuksen.

### **3.2.1 Yhtiöoikeudelliset periaatteet**

OYL:n (1:5) mukaan yhtiön toiminnan tarkoitus on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, mikäli yhtiöjärjestyksessä ei mainita toisin. Hallituksen esityksen mukaan (HE 2005/109, 38–39) voiton tuottamista tarkastellaan pitkällä aikavälillä. Osakeyhtiön ei ole tarkoitus tuottaa mahdollisimman paljon voitonjakokelpoisia varoja lyhyellä aikavälillä.

Sorvettula (2010, dia 7) tuo esille osakeyhtiön yhdenvertaisuusperiaatteen. Siinä kielletään yhtiökokousta, toimitusjohtajaa tai hallintoneuvosta tekemästä päätöstä tai ryhtyä toimenpiteeseen jos se tuottaa jollekin osakkeenomistajalla epäoikeutettua etua yhtiön ja toisen osakkeenomistajan kustannukselle. Yhdenvertaisuusperiaate on siis osa vähemmistön suojaa. Sen keskeinen sisältö on kieltää enemmistö osakkeenomistajia ja johtoa käyttämästä väärin määräysvaltaa yhtiössä.

OYL:ssa (2006/624, 1:8) mainitaan yhtiön johdon huolellisuusvelvoite. Yhtiön johdon on toimittava huolellisesti, niin että se edistää yhtiön etua. Huolellisuusvelvoite pitää sisällään niin huolellisuusvelvoitteen kuin myös lojaliteettivelvollisuuden. Nämä kummatkin velvollisuudet kohdistuvat sekä yhtiöön, että osakkeenomistajiin. Sorvettula (2010, dia 9) mainitsee että, arvioitaessa johdon toimintaa käytetään objektiivisiä kriteereitä eli kuinka huolellinen henkilö olisi toiminut vastaavassa tilanteessa, jos olosuhteet olisivat olleet kyseiset. On tärkeää huomioida, että johdon huolellisuusvelvoite osakeyhtiössä kasvaa kun tiettyyn hankkeeseen liittyvä riski kasvaa tai kyseisen toimen toisena osapuolena on yhtiön lähipiiriin kuuluva

henkilö. Päätöksenteossa riittävänä huolellisuutena pidetään, sitä että päätöksen tueksi on hankittu asianmukaista tietoa ja sen pohjalta on tehty yhtiön edunmukainen päätös. Päätöksentekoon ei saa vaikuttaa yhtiön johdon mahdolliset eturistiriidat.

### 3.2.2 Osakeyhtiön perustaminen

Villa (2006, 207) jakaa osakeyhtiön perustamisen neljään erivaiheeseen; perustamissopimuksen laatiminen, osakkeiden merkitseminen, osakkeiden maksaminen ja viimeiseksi yhtiön rekisteröiminen kaupparekisteriin. OYL:n (2:1.1) mukaan on laadittava kirjallinen perustamissopimus. Kaikkien osakkeenomistajien on allekirjoitettava se. Osakeyhtiötä ei voida perustaa suullisesti tai hiljaisesti, kuten avoimen yhtiön. Myös kaupparekisterilaissa (1979/129, 9 §) määritellään, että osakeyhtiön perustamissopimus on tehtävä kirjallisesti, jotta yhtiö voidaan rekisteröidä.

Hallituksen esityksessä (HE 2005/109, 42) todetaan, että osakkeenomistaja merkitsee tietyn määrän osakkeita allekirjoittamalla perustamissopimuksen. OYL:ssa (2006/624, 2:1.1) mainitaan perustamissopimuksen vähimmäisisältö. Sopimuksessa on mainittava ainakin:

- sopimuksen päivämäärä
- kaikki osakkeenomistajat ja kunkin merkitsemät osakkeet
- osakkeesta maksettava määrä ja maksuaika
- hallituksen jäsenet
- yhtiön tilintarkastajat

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 62) tarkentavat, että tilintarkastajat voidaan jättää valitsematta tilintarkastuslain perusteella, mikäli seuraavista raja-arvoista täyttyy kahtena peräkkäisenä tilikautena enintään yksi:

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto yli 200 000 euroa
- tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin yli kolme henkilöä

Velvollisuus valita tilintarkastaja koskee myös perustettavia yhtiöitä, mikäli yhtiöllä on perustettaessa liiketoimintaa, joka ylittää edellä mainitut raja-arvot (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 62).

Perustamissopimuksen lisäksi osakeyhtiön on laadittava yhtiöjärjestys (Villa 2006, 208). Yhtiöjärjestys voi olla osana perustamissopimusta tai se voidaan vastaavasti liittää perustamissopimukseen omana asiakirjanaan. Yhtiöjärjestys voidaan laatia hyvin lyhyenä, mutta OYL:n (2:3.1) mukaan siinä on mainittava yhtiön toiminimi, kotipaikka jostakin Suomessa olevasta kunnasta sekä toimiala. Villa huomauttaa, että yhtiön tilikaudesta on määrättävä joko perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä.

Koski ja Sillanpää (2012) täydentävät, että yhtiöjärjestykseen ei tulisi mainita yhtiön toimintaa koskevia yksityiskohtaisia järjestelyjä, jotka koskevat yhtiön perustajia tai vastaavasti uusia osakkeenomistajia. Näistä olisi hyvä sopia erikseen niin sanotussa osakassopimuksessa. Osakassopimuksia käytetään tilanteissa, joissa halutaan varmistua yhtiön hallinnon ja johdon kokoonpanosta, sopia kuinka yhtiön asioihin liittyvät erimielisyydet ratkaistaan, sekä sopia kuinka yhtiön asioita hoidetaan ja minkälaista liiketoimintaa harjoitetaan. Osakassopimus on hyvin tavanomainen perheyhtiöissä, koska ne voidaan ajatella olevaan yhteisiä yhtiöitä. Perheyhtiöiden lisäksi osakassopimuksia käytetään hyvin usein pääomasijoittajien omistamissa ja hallitsemisissa yhtiöissä.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 1994:95) määritellään osakassopimuksen sitovuutta suhteessa yhtiöön ja sopimuskumppaneihin:

Osakassopimuksilla ja -sitoumuksilla katsotaan olevan oikeudellisesti sitova vaikutus sopimuskumppanien kesken, mutta ei sitä vastoin sopimuskumppanien suhteessa yhtiöön. Osakassopimus ei yleensä sido yhtiötä, jollei tämä ole sopimusta hyväksynyt tai sitoutunut noudattamaan sitä. Osakassopimuksen rikkova tai sen perusteettomasti irtisanoava osapuoli on velvollinen korvaamaan toiselle sopimusosapuolelle aiheutuneet vahingot.

Kaupparekisterilaki (1979/129, 9 §) edellyttää myös, että yhtiön osakkeiden lukumäärä ja osakepääoma tulee merkitä kaupparekisteriin. Osakkeita tulee olla vähintään yksi ja osakepääoman tulee olla laissa säädetyn vähimmäismäärän verran.

Yksityisessä osakeyhtiössä osakepääoma tulee olla vähintään 2 500 euroa ja julkisessa osakeyhtiössä 80 000 euroa.

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 64) tarkentavat, että kun yhtiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi, ilmoituksen liitteeksi tulee liittää yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että perustamisvaiheessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksiä. Tämän lisäksi on liitettävä yhtiön tilintarkastajan lausunto siitä, että osakkeiden maksamisessa on noudatettu osakeyhtiölakia. Mikäli yhtiöön ei ole valittu tilintarkastajaa, on rekisteri-ilmoitukseen liitettävä mukaan muu selvitys osakkeiden maksamisesta.

### **3.2.3 Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu**

OYL 1:2.2:ssa on säädetty osakkaiden rajoitetusta vastuusta yhtiön velvoitteista. Tämä tarkoittaa, sitä että yhtiön velkoja tai kukaan muukaan ei voi vaatia yhtiön velvoitteen tai sitoumuksen täyttämistä osakkaalta. Osakas vastaa yhtiön velvoitteista vain sillä rahamäärällä, minkä hän on sijoittanut yhtiöön. Villa (2006, 195) toteaaakin, että juuri tämän rajoitetun vastuun perusteella osakeyhtiössä päätökset voivat olla enemmistöpäätöksiä. Näin ollen osakeyhtiössä hallinto tehokasta, koska päätöksenteko perustuu enemmistöön. Suurin päätösvalta on usein heillä, jotka ovat sijoittaneet yhtiöön eniten varoja, tätä kautta heillä on myös eniten hävittää yhtiössä. Mikäli osakkeen omistajan vastuuta ei olisi rajoitettu, päätösten tulisi olla yksimielisiä.

### **3.2.4 Osakkeet**

Osakkeiden lähtökohtana on yhtäläisyys eli ne antavat osakkeenomistajille yhtäläiset oikeudet yhtiössä (Sorvettula 2010, dia 16). Yhtiöllä voi kuitenkin olla erilajisia osakkeita. Osakkeiden väliset erot voivat olla esimerkiksi äänivaltaerot tai erilainen oikeus yhtiön varoja jaettaessa. Osakkeiden väliset erot on tultava esille yhtiöjärjestyksestä. OYL:n (2006/624) 1:4:ssä säädetään osakkeen luovuttamista ja hankkimista. Sen mukaan osakkeet voidaan luovuttaa ja hankkia vapaasti, jollei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty.

OYL 2:6:ssä mainitaan, että yhtiön osakkeet voidaan maksaa rahana, osittain rahana ja muuna omaisuutena tai kokonaan muuna omaisuutena. Mikäli osakkeet maksetaan kokonaan tai osittain muuna omaisuutena kuin rahana tulee perustamissopimuksessa mainita apporttiehto. Mikäli osakkeen merkintähinta suoritetaan apporttiomaisuudella, on omaisuuden arvo oltava luovutushetkellä vähintään osakkeiden merkintähinnan mukainen. OYL:ssa (2006/624, 2 luku 5 §) määrätään, että mikäli osakkeet maksetaan rahana, on maksu suoritettava yhtiön Suomessa olevalle pankkitilille.

OYL 2:4:n mukaan osakkeiden merkintähinta on kirjattava osakepääomaan, mikäli perustamissopimuksessa ei ole toisin määrätty. Villa (2006, 210) huomauttaa, että osakkeiden merkintähinta voidaan kirjata sijoitetun vapaan pääoman rahastoon, mikäli tästä on perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä maininta. Tällöin kuitenkin täytyy muistaa, että osakepääomaan on kirjattava vähintään lain edellyttämä vähimmäispääomaa vastaava määrä. Tämän mahdollistaa niin sanottu nimellisarvoton pääomajärjestelmä. Siinä osake ja osakepääoma on erotettu toisistaan.

### **3.2.5 Yhtiön varojen jakaminen**

OYL:ssa (2006/624, 13 luku) säädetään varojen jakamisesta. Varoja voidaan jakaa laillisesti vain seuraavilla tavoilla:

- voitonjaolla eli osinkona ja varojen jakamisella vapaan pääoman rahastosta
- osakepääoman alentamisella
- omien osakkeiden hankkimisella ja lunastamisella
- yhtiön purkamisella ja rekisteristä poistamisella

Varojen jakaminen tulee perustua viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Ennen kuin varoja voidaan lähteä jakamaan yhtiöstä, tulee ottaa huomioon tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa tapahtuneet olennaiset muutokset. Villan (2006, 301) tarkentaa, että varojen jakamista tulee edeltää viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen kohdistuva tasetestaus ja sen jälkeen OYL:n 13:2:n



mukainen maksukykytestaus. Tasetestauksessa vapaan oman pääoman määräs-  
tä vähennetään ne varat, joita yhtiöjärjestyksen mukaan ei saa jakaa. Nämä jäljelle  
jäävät varat ovat jakokelpoisia, mikäli varojen jakaminen ei aiheuta yhtiölle maksu-  
kyvyttömyyttä. OYL:n (2006/624) 13:2:n mainitaan, että varoja ei saa jakaa, jos  
jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietään yhtiön olevan maksukyvytön tai  
varojen jakaminen saattaisi johtaa maksukyvyttömyyteen.

### 3.2.6 Yhtiön hallinto

Villa (2006, 239) kirjoittaa, että osakeyhtiöllä on oltava hallitus. Tämän lisäksi osa-  
keyhtiöllä voi olla toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Osakkeenomistajat käyttävät  
yhtiökokouksessa päätösvaltaansa. Sorvettula (2010, dia 6) toteaa, että yhtiö-  
kokouksessa päätökset tehdään yksinkertaisella annettujen äänten enemmistöllä,  
mikäli yhtiöjärjestyksessä ei ole toisin mainittu.

Osakkeenomistajat voivat tehdä yksimielisen päätöksen yhtiökokoukselle kuulu-  
vasta asiasta pitämättä lainkaan yhtiökokousta (Sorvettula 2010, dia 37). Tällöin  
päättös on kirjattava, päivätävä, numeroitava sekä allekirjoitettava. Tästä huolimatta  
osakeyhtiön täytyy pitää varsinainen yhtiökokous kuuden kuukauden kuluessa  
yhtiön tilikauden päättymisestä. Siellä on päätettävä:

- tilinpäätöksen vahvistamisesta
- taseen osoittaman voiton käyttämisestä
- hallituksen, hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta, mikäli  
toisin ei ole määrätty
- vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille,  
sekä toimitusjohtajalle
- mahdollisista muista yhtiöjärjestyksessä mainituista asioista

Sorvettula (2010, diat 30–31) toteaa, että hallituksen on huolehdittava yhtiön hal-  
linnosta ja sen asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen vastuulla on myös  
yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukainen järjestäminen. Villa  
(2006, 256) lisää tähän, että hallitus huolehtii myös yhtiön edustamisesta. Osake-

yhtiön hallituksessa tulee olla vähintään yksi luonnollinen henkilö. Oikeushenkilö tai alaikäinen henkilö eivät voi olla hallituksen jäsenenä.

Hallituksella on niin sanottu yleistoimivalta eli se vastaa niistä kaikista tehtävistä, joista ei ole erikseen osakeyhtiölaissa tai yhtiöjärjestyksessä määrätty toisen hallintoelimen hoidettaviksi (Villa 2006, 257). Yleistoimivaltaan kuuluu myös toimitusjohtajan toiminnan ohjaaminen. Hallituksella on myös toimeenpanijan rooli, eli sen on laitettava yhtiökokouksen päätökset käytäntöön.

Toimitusjohtaja vastaa yhtiön päivittäisten asioiden johtamisesta, hallituksen antamien ohjeiden mukaan (Villa 2006, 263). Toiviainen (1992, 316) tarkentaa, että toimitusjohtaja vastaa yhtiön taktisesta johtamisesta. OYL (2006/624) 6:2.1:n mukaan toimitusjohtaja vastaa yhtiön juoksevien asioiden hoitamisesta. Hänen vastualueelleen kuuluu myös varmistaa, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja yhtiön varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

### **3.2.7 Tilinpäätös ja tilintarkastus**

Kirjanpitolain (1997/1336, 1 luvun 1 §:n 1 momentin) mukaan osakeyhtiö on kirjanpitovelvollinen ja sen on laadittava kirjanpitonsa perusteella tilinpäätös. Tilinpäätöksen tulee antaa todellinen kuva yhtiön toiminnan tuloksesta tilikaudelta ja yhtiön taloudellisesta asemasta tilikauden lopussa. OYL 8:3:n perusteella osakeyhtiön tilinpäätös tulee laatia kirjanpitolain mukaan ja OYL 8 luvun säännöksiä noudattaen. Osakeyhtiölain säännökset täydentävät kirjanpitolain säännöksiä. Villa (2006, 268) toteaa, että tilinpäätös on tilintarkastettava. Tilintarkastuksessa on noudatettava OYL 7 luvun ja tilintarkastuslain säännöksiä.

### **3.3 Verotus**

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 163) määrittelevät, että Suomessa verovelvollisia ovat niin luonnolliset henkilöt kuin myös juridiset henkilöt eli oikeushenkilöt. Tuloverolaissa oikeushenkilöt on jaettu yhteisöihin, yhtiöihin ja yhteisetuuksiin. Esimerkiksi osakeyhtiö ja osuuskunnat kuuluvat yhteisöihin ja ne ovat erillisiä verovelvol-

lisiä. Yhtymät taas eivät ole erillisiä verovelvollisia vaan ainoastaan laskentasubjekteja, joiden tulot jaetaan osakkaille verotettavaksi tuloksi.

Verovelvollisen elinkeinotoiminta muodostaa yhden tulolähteen. Tämä lisäksi verovelvollisella voi olla maatilatalouden tuloverolakiin (MVL) perustuva maataloustulo ja niin sanottu henkilökohtaisten tulojen tulolähde. Jokaisesta tulolähteestä lasketaan nettotulo erikseen. Verotettavan tulon jakaminen eri tulolähteisiin korostuu yhteisöjen ja elinkeinoyhtymien verotuksessa. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 163)

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 165) tarkentavat, että tulolähteet ovat verotuksen peruslaskentayksiköitä.

Tulolähteillä on huomattava merkitys jaettaessa elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloa pääoma- ja ansiotuloihin tai sovellettaessa tappiontasausmääräyksiä.

Tulolähdejaottelun yksi keskeisistä tarkoituksista on saada selville eri tulolähteiden varat ja velat, jotta saadaan selville kyseisen tulolähteen nettovarallisuus. Nettovarallisuuden perusteella taas määräytyy pääomatulo-osuus.

### **3.3.1 Verotettavan tulon laskeminen**

Yrityksen verotettavan tulon laskemisessa tulee huomioida, että se aina välttämättä ole sama kuin tilikauden voitto. Yrityksen verotettavan tulon laskeminen lähtee liikkeelle tilikauden tuloksesta (Ojala, 2005a). Tilikauden tulokseen joko lisätään tai vähennetään eriä sen mukaan miten niistä on säädetty laissa elinkeinotulon verotamisesta. Vähennettäviä eriä ovat verovapaat tulot, kuten yhtiön saamat osinkotulot kotimaiselta tai EU-alueella sijaitsevalta listaamattomalta osakeyhtiöltä. Tilikauden tulokseen lisättäviä eriä on huomattavasti enemmän kuin vähennettäviä. Seuraavassa lista yleisimmistä eristä, jotka tulee lisätä tilikauden tulokseen (Ojala, 2005a).

- Tilikauden aikana maksetut verot
- Maksamattomille veroille lasketut viivästyskorot
- Puolet edustuskuluista

- Verovapaan tulon hankkimisesta aiheutuneet kulut
- Vähennyskelvottomat lahjoitukset
- Sakot ja muut rangaistusluonteiset maksut
- Yksityistalouden menot
- Osakeyhtiön käyttöomaisuusosakkeiden vähennyskelvottomat luovutus-  
tappiot ja purkutappiot
- Käyttöomaisuusosakkeista tehdyt arvonalennuspoistot
- Sellaiset pakolliset varaukset, jotka eivät ole verotuksessa vähennyskel-  
poisia. Koska laissa elinkeinotulon verotuksesta ei ole pakollisten varaus-  
ten vähennyskelpoisuutta koskevaa yleissäännöstä, pakolliset varaukset  
ovat usein verotuksessa vähennyskelvottomia

### 3.3.2 Verotus avoimessa yhtiössä

Villa, Ossa ja Saarnilehto (2007, 230) toteavat, että verotuksessa avointa yhtymää kutsutaan elinkeinoyhtymäksi. Elinkeino-yhtymä on laskentasubjekti eli se ei ole itsenäinen verovelvollinen. Elinkeino-yhtymän tulos jaetaan yhtiömiehille verotettavaksi tuloksi. Elinkeino-yhtymällä voi olla muutakin tuloa, kuin elinkeinotuloa, esimerkiksi maatalouden tuloa. Tällöin maatalouden tulo ja elinkeinotulo lasketaan erikseen. On tärkeää pitää erillään eri tulolähteet, sillä eri tulolähteiden tuloksista vähennetään samaisen tulolähteen aikaisempien vuosien verotuksessa vahvistetut tappiot. Tämän jälkeen tulos jaetaan osakkaiden verotettavaksi tuloksi sen mukaan mikä on heidän osuutensa yhtiön tuloihin. Tulolähteen vahvistetun tappion saa vähentää seuraavan 10 verovuoden aikana tulolähteen tuloksesta. Kukkonen ja Walden (2011, 26) korostavat, että tappiota ei vähennetä yhtiömiesten tulosta vaan yrityksen seuraavien tilikausien verotettavasta tulosta siten kuin tuloverolais-  
sa säädetään. Ojala (2005b) painottaa, että yhtiömiehet eivät saa vähentää yhtiön tappiota omassa henkilökohtaisessa verotuksessaan.

Ojala (2005b) tarkentaa, että yhtiömiehen osuus elinkeino-yhtymän verotettavasta tuloksesta verotetaan tulon syntymishetkellä. Näin ollen voitto-osuuden nostoaika ei vaikuta verotukseen. Tilikauden aikana tehdyt yksityisotot ovat yhtiömiehille verottomia, jos ne verotettaisiin, verotus muodostuisi kaksinkertaiseksi.

Ojala (2005b) määrittelee, että elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan tulos jaetaan yhtiömiehille pääomatuloksi ja ansiotuloksi. Pääomatulo-osuus lasketaan yhtiömiehen edellisen vuoden päättyessä kuuluneesta nettovarallisuudesta. Nettovarallisuudelle lasketaan 20 % vuotuinen tuotto ja tästä muodostuu pääomatulo. Pääomatulo-osuus vähennetään yhtiömiehen tulo-osuudesta ja loppuosa verotetaan ansiotulona. Ojala tuo esille kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoittojen käsittelyn elinkeinoyhtymän verotuksessa.

Jos elinkeinoyhtymän tuloon sisältyy käyttöomaisuuteen kuuluneiden kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja, osakkaan elinkeinotoiminnan tulo-osuus katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa osakkaan osuutta näistä luovutusvoitoista.

Edellä kerrotulla tavalla saatu elinkeinotoiminnan pääomatulo-osuus lisätään yhtiömiehen muihin mahdollisiin pääomatuloihin. Tästä koko pääomatulosta suoritetaan veroa 30 %:n mukaan verovuonna 2012. Mikäli pääomatuloa on yhteensä yli 50 000 €, veroa menee ylimenevältä osalta 32 %:n mukaan. Ansiotulo-osuus vastaavasti lisätään yhtiömiehen muihin ansiotuloihin ja se verotetaan progressiivisesti valtion tuloveroasteikon mukaisesti. (Verohallinto [6.10.2012])

Ojalan (2005b) mukaan elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuus lasketaan vähentämällä veronalaisista varoista velat. Leppiniemi ja Walden (2011, 159) täsmentävät Ojalan määritelmää. Heidän mukaansa elinkeinoyhtymän nettovarallisuus lasketaan pääsääntöisesti arvostamislain mukaan. Lakia varojen arvostamisesta verotuksessa (2005/1142) mainitaan varojen arvostamisesta seuraavasti.

Tuloverolaissa (1992/1535) tarkoitetun jaettavan yritystulon ja yhtiömän osakkaan tulo-osuuden pääomatulo-osuuden perusteena oleva nettovarallisuus sekä osakkeen matemaattinen arvo samoin kuin kiinteistöveron perusteena olevan kiinteistön arvo lasketaan siten kuin tässä laissa säädetään.

Tuloverolaissa (1992/1535) kuitenkin on poikkeuksia, joita tulee noudattaa, kun lasketaan elinkeinoyhtymän nettovarallisuutta. Tuloverolain 41 §:ssä säädetään:

- Elinkeinoyhtymän nettovarallisuuteen ei saa sisältyä saamia yhtiömiehiltä.
- Nettovarallisuuteen ei saa sisältyä elinkeinoyhtymän omistaman asunnon arvoa, jota yhtiömies on käyttänyt omana tai perheensä asuntona verovuoden aikana.
- Elinkeinoyhtymän yhtiömiehen yhtiöosuuden hankkimista varten otettu korollinen velka vähennetään hänen osuudestaan yhtiön elinkeinotoiminnan varoihin.
- Nettovarallisuuteen lisätään 30 % ennakonpidätyksen alaisista palkoista, jotka on maksettu verovuotta edeltäneeltä 12 kuukaudelta ja palkojen tulee kohdistua elinkeinotoimintaa. Tätä kutsutaan toimintavaraukseksi ja sen tekemisen edellytyksenä tulee aina olla verotuksellinen perusta.

Avoimessa yhtiössä palkat vaikuttavat nettovarallisuuteen. Tämän takia onkin tärkeää selvittää onko verotuksellisesti edullisempaa maksaa yhtiömiehille palkkaa tai onko palkanmaksun taustalla muita syitä, kuten yhtiömiesten osuuksien oikeudenmukaisuuden takia (Leppiniemi & Walden 2011, 160). Mikäli palkkaa maksetaan yhtiömiehille, palkan suuruus saa enintään olla sen verran mitä ulkopuoliselle maksettaisiin vastaavasta työsuorituksesta. Verotussyistä palkkaa ei kuitenkaan ole pakko maksaa. Palkan sijaan yhtiömiehet voivat nostaa pääomapalautuksia, jotka osaltaan pienentävät yhtiön nettovarallisuutta. Pääomapalautuksilla tarkoitetaan yksityisottoja, joista jo edellä kerrottiin, että ne ovat yhtiömiehille verottomia.

Avoimen yhtiön nettovarallisuutta määriteltäessä tulee huomioida, että varallisuutena saa ottaa huomioon ainoastaan elinkeinotoimintaan kuuluvat varat ja velat. Yhtiömiesten yksityistalouteen tai maatalouden tulolähteeseen kuuluvia varoja ei saa ottaa mukaan yhtiön nettovarallisuuslaskelmaan (Ukkola & Vilppula 2004, 42). Nettovarallisuus lasketaan edellisen vuoden taseesta. Mikäli yhtiö on perustettu verovuonna, pääomatulo-osuus lasketaan verovuoden päättymishetkellä yhtiölle kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Seuraavassa taulukossa ilmenee, kuinka nettovarallisuus lasketaan ja mihin arvoon kyseiset erät tulee arvostaa.

Taulukko 1. Nettovarallisuuslaskelma (Ukkola &amp; Vilppula 2004, 44–45).

Varat
+ Rahoitusomaisuus (nimellisarvo)
+ Käyttöomaisuus (poistamaton hankintameno)
+ Kiinteistö/arvopaperit (verotusarvo, mikäli se on poistamatonta hankintamenoa suurempi)
+ Vaihto-omaisuus (hankintameno)
- Velat (nimellisarvo)
+ 30 % verovuotta edeltäneen 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista
= Nettovarallisuus

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen (KILA 2002/1681) mukaan avoimen yhtiön oman pääoman muutoksia tulee seurata tilikauden aikana lähtökohtaisesti kassa-perusteella. Oman pääoman lisäys kasvattaa yhtiön varallisuutta ja tätä kautta nettovarallisuutta. Leppiniemi ja Walden (2011, 160) täsmentävät Kirjanpitolautakunnan yleisohjetta. Heidän mukaansa sovittua yhtiöpanosta ei voida kirjata tilinpäätöksessä saamiseksi ja omaksi pääomaksi, jos sovittua panosta ei ole suoritettu yhtiölle. Tilinpäätöshetkelle voidaan kumminkin kirjata maksamatta oleva yhtiöpanos saamisiin ja sitä vastaava pääoma voidaan kirjata omaksi pääomaksi, jos kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- yhtiösopimuksen perusteella maksamatta olevat yhtiöpanos voidaan laittaa perintää
- maksusuoritus on eräännytynyt maksettavaksi viimeistään tilinpäätöksen laatimishetkeen mennessä
- yhtiöpanosta on vaadittu maksettavaksi ennen tilinpäätöksen laatimishetkeä

Luvussa 3.1 käsiteltiin avoimen yhtiön perustamista ja sen omaa pääomaa. Siinä kerrottiin, että avoimessa yhtiössä ei ole pääoman pysyvyyttä koskevaa lainsäädäntöä. Näin ollen avoimen yhtiön oma pääoma voi olla negatiivinen ja se ei edellytä yhtiömiehiltä toimenpiteitä. Negatiivinen pääoma on seurausta liian suurista yksityisnostoista suhteessa yhtiön tuottamaan voittoon tai siihen sijoitettuihin va-

roihin. Verotuksessa negatiivinen oma pääoma voi johtaa maksettujen korkojen vähennysoikeuden rajoittamiseen. Negatiivisella omalla pääomalla ei ole veroseuraamuksia, mikäli yhtiöllä ei ole lainkaan vierasta pääomaa, ja tätä kautta korkokuluja. (Leppineniemi & Walden 2011, 162).

Negatiivinen oma pääoma vaikuttaa myös tilanteessa, kun yhtiömies myy yhtiöosuutensa pois ja tätä kautta mahdollisesti saa luovutusvoittoa. Negatiivinen oma pääoma vaikuttaa luovutusvoiton veroseuraamuksiin täsmentävät Kukkonen ja Walden (2011, 165). Negatiivinen oma pääoma voi myös vaikuttaa muutettaessa henkilöyhtiö osakeyhtiöksi.

### **3.3.3 Verotus osakeyhtiössä**

Osakeyhtiön yksi keskeisimmistä eroavaisuuksista suhteessa henkilöyhtiöihin on täydellinen erillisyys ja itsenäisyys omistajistaan Leppineniemi ja Walden (2011, 165) vertaavat. Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen, jonka tulovero määräytyy yhteisöverokannan mukaan. Verovuonna 2012 yhteisöverokanta on 24,5 prosenttia. Tässä työssä käytetään verovuoden 2011 yhteisöverokantaa eli 26 prosenttia. Osakeyhtiö voi pidättää voittovarot yhtiön käytössä yhteisöverokannan mukaisella veroseurauksella. Henkilöyhtiöissä yhtiömiehiä verotetaan yhtiön tuloksesta, vaikka he eivät jakaisikaan voittovaroja ulos yhtiöstä.

Osakeyhtiössä yhtiökokous päättää jaettavan osingon määrästä. Yhtiön hallitus tekee yhtiökokoukselle esityksen jaettavan osingon määrästä. Osinkoa jaettaessa tulee huomioida osakeyhtiölaki ja sen määräykset. Osinkoa jaettaessa tulee ottaa huomioon osakkeen matemaattinen arvo (Kukkonen & Walden 2011, 66). Heidän mukaansa osakkeen matemaattinen arvo tulee määrittellä arvostamislain mukaan. Matemaattisen arvon laskeminen lähtee liikkeelle yhtiön verovuotta edeltäneen tilikauden vahvistetun tilipäätöksen mukaisesta nettovarallisuudesta. Se saadaan vähentämällä yhtiön varoista velat. Osakeyhtiön nettovarallisuuslaskelmaan huomioidaan yhtiön kaikki varat ja velat riippumatta siitä, kuuluvatko ne elinkeinotoiminnan tulolähteeseen tai eivät, myöskään sillä ei ole merkitystä ovatko erät veronalaisia tai verovapaita. Osakeyhtiön nettovarallisuuteen ei saa laskea palkkoja mukaan, kuten avoimessa yhtiössä. Nettovarallisuuden perusteella lasketaan



osakkeen matemaattinen arvo. Se saadaan kun yhtiön nettovarallisuus jaetaan osakkeiden lukumäärällä.

Yksityisestä osakeyhtiöstä saatu osinko on verovapaata tuloa siihen asti mikä vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa. Tämän ylittävältä osalta 70 prosenttia on ansiotuloa (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 242–243). On kuitenkin syytä muistaa, että verovapaan osingon enimmäismäärä on 60 000 euroa vuodessa verovelvolliselle. Tämä 60 000 euron raja on henkilökohtainen. Mikäli jaettava osinko ylittää tämän 60 000 euron rajan, niin ylimenevästä osasta 70 prosenttia verotetaan pääomatulona ja loput 30 prosenttia verovapaata. Listamaattomasta yhtiöstä saadusta osingosta ei mene ennakonpidätystä.

Keskusverolautakunnan (KVL 1993/309) antaman päätöksen mukaan yhtiömuodon muutoksessa osinkotulo verotetaan seuraavasti.

Kun henkilöyhtiö muutetaan avoimesta yhtiöistä ja kommandiittiyhtiöistä annetun lain mukaisesti tasejatkuvuutta noudattaen osakeyhtiöksi, osakeyhtiön ensimmäiseltä tilikaudelta jaettava osinko luokitellaan osakkaan verotuksessa ansiotuloksi ja pääomatuloksi verovuotta edeltäneen vuoden taseaseman perusteella. Tällöin nettovarallisuuteen luetaan vain ne varat, jotka siirtyivät henkilöyhtiöltä osakeyhtiölle.

### **3.4 Muut syyt**

Yhtiömuodon muutoksen taustalla voi olla myös muita syitä, kuin pelkkä verotukselliset syyt. Kuten aiemmin on kerrottu avoimessa yhtiössä yhtiömiehet vastaavat koko henkilökohtaiselle omaisuudellaan yhtiön veloista ja velvoitteita. Toisin sanoen yrittäjät voivat menettää pahimmassa tapauksessa koko henkilökohtaisen omaisuutensa, mikäli yritys joutuu likviditeettikriisiin ja sen seurauksena konkurssiin.

## 4 YHTIÖMUODON MUUTOKSEN SUUNNITTELU KOHDEYRITYKSESSÄ

Tässä luvussa sovelletaan edellä kerrottua teoriaa. Luvun alussa esitellään kohdeyritys ja tämän jälkeen kerrotaan tutkimusmenetelmästä. Näiden lisäksi luvussa pohditaan sukupolvenvaihdosta ja sitä kuinka se tulisi toteuttaa kohdeyrityksessä.

Tarkoituksena on selvittää, että onko yhtiölle verotuksellisesti edullisempi vaihtaa yritysmuotoa osakeyhtiöksi. Tämän selvitetään verolaskelmien avulla. Verolaskelmissa on ensin laskettu yhtiömiehille koituvat verot avoimesta yhtiöstä ja sen jälkeen on selvitetty osakeyhtiön sekä osakkaiden verot. Avoimen yhtiön laskelmat sisältävät muun muassa nettovarallisuuslaskelman, voitto-osuuslaskelman ja osakeyhtiön laskelmat osakkeiden matemaattisen arvon, sekä osingonjaon verolaskelmat. Osakeyhtiön laskelmissa on huomioitu tuloslaskelmaan ja taseeseen tehtävät muutokset yritysmuodon muutoksen takia.

### 4.1 Kohdeyrityksen esittely

Kohdeyritys on keskisuomalainen maansiirtoalan pk-yritys. Käytän yrityksestä nimitystä Avoin yhtiö X, koska yhtiömiehet eivät halua, että yrityksen nimeä julkistetaan. Yritys on perustettu vuonna 1962 ja tällä hetkellä yrityksessä on kolme yhtiömiestä veljekset A, B, ja C. Yrityksen päätoimiala on erilaiset maansiirtotyöt, kuten talon pohjan kaivaminen. Yhtiömiesten lisäksi yhtiössä työskentelee yhtiömies A:n poika. Kaiken kaikkiaan yritys työllistää keskimäärin kaksi ulkopuolista työntekijää kausivaihteluiden takia. Viime vuodet ovat olleet talouskriisin takia hankalia rakennusalalle, mutta tästä huolimatta yritys on tehnyt melko hyvää tulosta. Heillä on hyvä maine kotipaikkakunnalla. Yrityksellä on myös laaja konekalusto, mikä helpottaa erilaisten urakoiden saamista.

Yhtiömiehet ovat pohtineet yritysmuodon muutosta useaan otteeseen. Heillä ei ole ollut resursseja ja aikaa selvittää mitä kaikkea muutokseen liittyy ja miten se tulisi käytännössä toteuttaa ja onko muutos ylipäättään kannattava. Nyt heille kuitenkin tarjoutui opinnäytetyöni takia tilaisuus saada selvitys yhtiömuodon muutoksen käy-

tännön toimenpiteistä ja ennen kaikkea siitä onko se verotuksen kannalta heille edullisempi vaihtoehto.

## **4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineisto**

Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista tutkimusta. Aineistona käytetään kohde yrityksen tilinpäätöksiä, sekä haastatteluita. Opinnäytetyössä haastatellaan yhtiömiehiä, verottajaa ja asiantuntijaa sukupolvenvaihdoksesta. Airaksinen ja Vilkkä (2003, 63) huomauttavat, että laadullinen tutkimusmenetelmä on toimiva tutkimusmenetelmä, kun halutaan ymmärtää jokin asia kokonaisvaltaisesti. Tässä tapauksessa halutaan selvittää verotuksen vaikutus avoimessa yhtiössä ja osakeyhtiössä. Tämän takia laadullinen tutkimusmenetelmä on hyvä vaihtoehto toteuttaa kyseinen tutkimus. Airaksinen ja Vilkkä (2003, 63) jatkavat vielä, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruumenetelmänä toimii haastattelu. Teemahaastattelu on vapaa tapa kerätä tietoa. Kananen (2008, 74) toteaa vastaavasti, että laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä teemahaastatteluita. Ne antavat haastattelijalle tarpeeksi vapautta muotoilla haastattelukysymykset, mutta samalla auttavat rajaamaan aihetta.

## **4.3 Teemahaastattelut**

Opinnäytetyössä haastateltiin Karstulanseudun Kehittämisyhtiön toimitusjohtajaa Ari Piesalaa 11.12.2012. Hänen haastattelunsa painottui sukupolvenvaihdokseen. Liitteestä kaksi löytyy tarkat haastattelukysymykset.

Haastattelun aluksi haluttiin selvittää lähtökohdat, joista aloitetaan yhtiömuodon muutoksen suunnittelu. Yhtiömuodon muutosta tulisi suunnitella kokonaisuutena, eikä vain pelkästään sen perusteella, onko se verotuksessa edullisempaa, Piesala huomautti. Hänen mukaansa yhtiömuoto on vain hallinmalli, jolla johdetaan yritystä. Itse liiketoiminta on paljon tärkeämpi.

Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuutta pyrittiin kartoittamaan haastateltavalta kysymältä häneltä tulevaisuudessa tapahtuvien sukupolvenvaihdosten lukumääräs-

tä. Seuraavan kymmenen vuoden aikana sukupolvenvaihdosten määrä tulee kasvamaan, Piesala korostaa. Hänen mukaansa aihe on hyvin ajankohtainen. Piesala oli huolestunut siitä, että valtiovalta ei ole herännyt riittävän ajoissa tukemaan sukupolvenvaihdoksia verohuojennusten avulla. Myös yrittäjien tulisi olla hereillä omassa yrityksessään ja havaita, milloin sukupolvenvaihdoksen suunnittelu tulisi aloittaa. Usein perheessä ei ole puhuttu lasten mukaan tulosta yritystoimintaa. Lapsilla saattaakin olla mielikuva, ettei heitä haluta edes ottaa mukaan. Vastavasti vanhemmat pitävät itsestään selvyytenä, että lapset jatkavat yritystoimintaa aikanaan.

#### **Jatkajan löytäminen yritykselle ja sukupolvenvaihdoksen rahoitusjärjestelyt.**

Piesalan mukaan tulevaisuudessa ei välttämättä perhepiiristä löydy yritystoiminnalle jatkajaa ja tätä kautta yrityskaupat tulevat lisääntymään. Näissä tilanteissa korostuu entisestään yrityksen elinkelpoisuus muutoksen jälkeen. Mikäli sukupolvenvaihdokseen tai yrityskauppaa joudutaan ottamaan lainaa, niin laina tulisi lisätä yrityksen tilinpäätöstietoihin. Näin varmistetaan, että yritys pystyy lyhentämään lainaa. Lainan lyhentämisen lisäksi yrityksen on pystyttävä maksamaan yrittäjälle palkkaa. Mikäli yritys ei selviä lainan lyhennyksistä, se ei ole elinkelpoinen tai vastaavasti myyntihinta on liian suuri yrityksen tulotuottamiskykyyn nähden. Sukupolvenvaihdoksen rahoitus muodostuu kokonaisrahoituspaketista, Piesala korostaa. Siinä on voi olla mukana esimerkiksi Finnvera ja rahoituslaitoksia.

**Yhtiömuodon muutos ennen sukupolvenvaihdosta.** Sukupolvenvaihdos on helpompi toteuttaa toisissa yritysmuodoissa ja taas vastaavasti hankalampi toisissa, Piesala kertoo. Hänen mukaansa avoimessa yhtiössä sukupolvenvaihdos ei ole täysin mahdoton ajatus, mutta se on huomattavasti helpompi toteuttaa osakeyhtiössä. Osakeyhtiössä vaihdoksen voi toteuttaa usealla eri tavalla. Piesala kuitenkin suosittelee, että sukupolvenvaihdon toteutettaisiin suunnatulla osakeannilla, jolloin jatkaja pääsisi mukaan yritystoimintaan pienellä pääomapanoksella. Näin ollen kyseessä olisi liiketoimintakauppa, josta menisi vain varainsiirtovero.

**Yrittäjän ja yrityksen valmistautuminen sukupolvenvaihdokseen.** Piesalan mukaan yrittäjät eivät ole selvillä sukupolvenvaihdokseen liittyvistä asioista, mutta heidän ei tarvitsekaan. Tätä varten on olemassa asiantuntijoita, jotka auttavat toteutuksessa. Hänen mukaan yrittäjien tulisi havaita tarve ja tehdä päätös sukupol-

venvaihduksesta, koska prosessi lähtee liikkeelle yrittäjistä. Sukupolvenvaihdoksen liittyy monia eri asioita, joten sen suunnittelu tulee aloittaa hyvissä ajoin. Pie-sala huomautti, että yrityksen taseessa saattaa olla eriä, jotka eivät liity liiketoimintaa. Ne ovat olleet vain laajentamassa yrityksen poistopohjaa. Näin ollen taseesta tulisi siivota nämä rönsyt pois ennen sukupolvenvaihdosta. Tähän voi mennä useampi tilikausi, jotta välttyttäisiin ikäviltä veroseuraamuksilta.

Apulaisverosihteeri Mirja Niemisen haastattelu 31.12.2012 painottui avoimen yhtiön omaan pääoman yhtiömuodon muutoksen aikana. Hänen haastattelussa haluttiin selvittää mitä vaikutuksia negatiivisella omalla pääomalla on yhtiömuodon muutokseen. Samalla selvitettiin yhtiömiesten pääomapanosten eroavaisuuksien vaikutus muutokseen. Liitteessä kaksi on tarkat haastattelukysymykset.

**Avoimen yhtiön oma pääoma muutoksen aikana.** Nieminen painotti, että avoimen yhtiön oman pääoman tulee olla positiivinen yhtiömuodon muutoksen aikana. Muutoin osakeyhtiölle ja osakkaille saattaa tulla veroseuraamuksia peitelystä osingonjaosta. Hän kehotti myös tarkastamaan yhtiön verotuksellisen oman pääoman. Yhtiön kirjanpidollinen oma pääoma voi olla positiivinen, mutta yhtiömuodon muutoksessa voidaan huomata, että verotuksessa oma pääoma on negatiivinen. Tämä johtuu siitä, että verotuksessa joitakin eriä arvostetaan eri tavalla kuin kirjanpidossa.

**Yhtiömiesten pääomapanokset.** Yhtiömiesten tekemät yksityisotot ilmoitetaan tilikausittain veroilmoituksen liitteenä olevalla 35 lomakkeella verottajalle. Tästä huolimatta verottajalla ei ole tarkkaa seuranta yhtiömiesten pääomapanoksista, Nieminen toteaa. Hän kuitenkin korosti, että asia tulee vielä varmistaa. Niemisen mukaan yksityisotot voidaan tasata ennen muutosta. Enemmän nostaneet voivat sijoittavat yhtiöön lisää varoja tai vähemmän yksityisottoja tehnyt voi vastaavasti tehdä suurempia ottoja ennen muutosta.

#### **4.4 Avoimen yhtiön verolaskelmat**

Ennen yritysmuodon muutoksen suunnittelua tulee varmistaa, että Avoin yhtiön X:n yhtiömiehet A, B ja C kaikki ovat yksimielisiä yritysmuodon muuttamisesta.

Yhtiömiehisten haastattelussa 2.12.2012 kaikki olivat yksimielisiä, että he haluavat muuttaa yritysmuodon avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi, mikäli se on verotuksessa edullisempi vaihtoehto.

Seuraavaksi esitetään yrityksen verolaskelmat. Ensin lasketaan yrityksen verotettava tulo, avoimen yhtiön yhtiömiesten verot sekä näiden jälkeen osakeyhtiölle ja osakkaille koituvat verot.

#### 4.4.1 Avoimen yhtiön verotettavan tulon ja nettovarallisuuden määrittäminen

Luvussa kolme (3.3.1) käsiteltiin, että tilikauden tulos ei välttämättä ole sama kuin yrityksen verotettava tulo. Seuraavaksi lasketaan Avoin yhtiö X:n verotettava tulo tilikaudelta 2011. Taulukossa kaksi yhtiön tilikauden tulokseen lisätään verotuksessa vähennyskelvottomat erät, jotta saadaan verotettava tulo.

Taulukko 2. Avoin yhtiö X:n verotettavan tulon laskeminen.

Tilikauden tulos	92 238,01
+ Veronkorotukset	27,28
+ 50 % edustuskuluista	0
<b>Verotettava tulo yhteensä</b>	<b>92 265,29</b>
<b>Yhtiömiehen osuus</b>	<b>30 755,10</b>

Tilikauden tulokseen 92 238,01 euroa (ks. LIITE 1) tulee lisätä vähennyskelvottomat erät. Yhtiön tilinpäätöksessä niitä ovat veronkorotukset 27,28 euroa. Yhtiöllä ei ole ollut edustuskuluja tai muita verotuksessa vähennyskelvottomia eriä. Tilinpäätös ei myöskään sisällä verovapaita korvauksia, jotka tulisi vähentää tilikauden tuloksesta. Näin ollen tilikauden verotettavaksi tuloksi saadaan 92 265,29 euroa. Tilikauden verotettava tulos tulee vielä jakaa kolmella, jotta saadaan selville yhden yhtiömiehen verotettavan tulon suuruus. Yhden yhtiömiehen verotettava tulo on 30 755,10 euroa.

Nettovarallisuuden laskeminen lähtee liikkeelle yrityksen tilikauden voitosta. Yhtiön voitto tilikaudella 1.1.–31.12.2011 oli 92 238,01 euroa. Yhtiömiehiä on kolme ja

kaikki ovat yhtiössä mukana yhtä suurella osuudella, niin voitto tulee jakaa heille kaikille kolmelle tasan. Kunkin yhtiömiehen voitto-osuus on 30 746 euroa. Tämän jälkeen tulee laskea, miten voitto-osuus jaetaan pääoma- ja ansiotuloksi. Pääomatuloa verotetaan vuodesta 2012 alkaen 30 prosentin mukaan 50 000 euroon asti ja sen yli menevältä osalta kalenterivuoden aikana veron osuus on 32 prosenttia. Näissä laskelmissa käytän vuoden 2011 pääomatuloveroprosenttia, joka oli 28. Jotta voitto-osuus pystytään jakamaan pääoma- ja ansiotuloon tulee määritellä yhtiön nettovarallisuus. Kolmannessa luvussa (3.3.2) on määritelty nettovarallisuuden laskeminen, joten tässä esitetään vain pelkkä laskelma taulukkomuodossa. Avoimen yhtiön nettovarallisuutta määriteltäessä käytetään edellisen vuoden tasetta. Eli tässä tapauksessa vuoden 2010 tasetta. Seuraavassa taulukossa on määritelty case-yrityksen nettovarallisuus.

Taulukko 3. Avoimen yhtiön nettovarallisuuden määrittäminen.

<b>Varat</b>	
Rahoitusomaisuus	100 720,54
Käyttöomaisuus	66 702,04
Vaihto-omaisuus	16 989,50
<b>Varat yhteensä</b>	<b>184 412,08</b>
<b>- Velat yhteensä</b>	<b>- 50 593,83</b>
Palkat	39 675,25
+ 30 % palkoista	11 902,58
Nettovarallisuus	145 720,83
<b>Yhtiömiehen nettovarallisuus</b>	<b>48 573,61</b>

Taulukossa kolme esitettyä luvua on saatu yhtiön tilinpäätöksestä (ks. LIITE 1). Yhtiön varallisuus koostuu rahoitusomaisuudesta, käyttöomaisuudesta ja vaihto-omaisuudesta. Niiden yhteenlaskettu arvo on 184 412,08 euroa. Velkoja yhtiöllä on yhteensä 50 593,83 euroa. Ennakonpidätyksen alaisia palkkoja yhtiö on maksanut vuonna 2010 39 675,25 euroa, kun palkoista lasketaan 30 prosenttia saadaan 11 902,58 euroa. Yhtiön varoista vähennetään velat ja lisätään 30 prosenttia palkoista eli 11 902,58 euroa, niin saadaan yhtiön nettovarallisuudeksi 145 720,83 euroa. Tämä tulee vielä jakaa kolmella, koska yhtiömiehiä on kolme. Yhden yhtiömiehen nettovarallisuudeksi tulee 48 573,61 euroa.

#### 4.4.2 Pääomatulon ja ansiotulon määrä voitto-osuudesta

Nyt kun on selvitetty yhtiön verotettava tulo ja nettovarallisuus, seuraavaksi tulee laskea nettovarallisuuden avulla yhtiömiesten pääomatulo- ja ansiotulo-osuus yhtiön voitto-osuudesta. Tilikauden 1.1.–31.12.2011 verotettava tulos on 92 265,29 euroa. Yhden yhtiömiehen voitto-osuudeksi tulee 30 755,10 euroa. Nettovarallisuudesta 20 prosenttia on pääomatuloa ja loput ansiotuloa. Seuraavassa taulukossa lasketaan yhtiömiehen voitto-osuudesta pääomatulon ja ansiotulon osuudet.

Taulukko 4. Pääomatulon ja ansiotulon laskeminen.

Voitto-osuus	30 755,10
Nettovarallisuus	48 573,61
20 % nettovarallisuudesta	9 714,72
<b>Pääomatuloa</b>	<b>9 714,72</b>
<b>Ansiotuloa</b>	<b>21 040,38</b>

Näin ollen yhden yhtiömiehen pääomatulo on 9 714,72 euroa ja ansiotulo on 21 040,38 euroa taulukon neljä mukaan. Tämän jälkeen voidaan laskea paljonko yhtiömiehet A, B ja C maksavat kaiken kaikkiaan veroja yhtiön tuloksesta ja muista tuloistaan. Yhtiömiehet omistavat yhdessä maatilayhtymän, jonka tulos jaetaan heille verotettavaksi tuloksi. Maatalouden tulot on huomioitu verolaskelmissa. Yhtiömiesten asuinkunnan tuloveroprosentti on 18,5 ja kirkollisveroprosentti on 1,75.

#### 4.4.3 Yhtiömiesten A, B ja C:n verolaskelmat avoimessa yhtiössä

Taulukossa viisi on laskettu Avoin yhtiö X:n yhtiömiesten verojen määrä. Yhtiömies A:lla on ollut pääomatuloja avoimesta yhtiöstä 9 714,72 euroa. Muita pääomatuloja hänelle on ollut 378,13 euroa. A:n pääomatulot yhteensä ovat olleet 10 092,85 euroa. Pääomatuloista on vähennetty verotusyhtymän muun toiminnan tappiota 262,74, joten puhdasta pääomatuloa on ollut 9 830,11 euroa. Pääomatulovero on ollut 2 752,43 euroa. A on saanut vuonna 2011 eläkettä 13 106,04 euroa ja ansiotuloa yhtymistä yhteensä 21 662,02 euroa. Näin ollen A:n ansiotulot ovat olleet yhteensä 33 768,06 euroa.

Kunnallisverotuksessa A:n vähennyksiä on ollut ansiotulovähennys 2 680,44 euroa ja invalidivähennys 440,00 euroa. Ansiotulot kunnallisverotuksessa ovat yh-



teensä 30 478,19 euroa. A:n kunnallisvero on 5 638,47 euroa ja kirkollisvero 533,37 euroa.

Valtion verotuksessa vähennyksiä on eläketulovähennys 1 198,05 euroa. Näin ollen ansiotulot valtion verotuksessa ovat 32 400,58 euroa. Veroa tästä summasta menee 2 112,10 euroa valtion tuloveroasteikon mukaan. Ansiotuloverosta vähennetään vielä myös 730,78 euroa työtulovähennystä, valtionverotuksen invalidivähennys 115,00 euroa ja invalidivähennyksen siirto puolisolta 28,99 euroa.

A:n päivärahamaksun perusteena tulot yhteensä ovat 20 662,02. Tästä summasta päivärahamaksu on 0,82 prosenttia eli 169,43 euroa Sairaanhoidonmaksun perusteena olevat tulot ovat 30 478,19. Sairaanhoidonmaksu on 1,19 prosenttia. Korotetun sairaanhoidonmaksun perusteena on eläke- ja etuustulot sekä muut tulot yhteensä 9 816,17 euroa. Sairaanhoidonmaksun korotus on 0,17 prosenttia. Yhteensä sairaanhoidonmaksu on 379,38 euroa.

A:n maksuunpannut verot ja maksut verosta tehtävien vähennysten ja lisäysten jälkeen on yhteensä 10 714,87 euroa. Taulukkoon 6 on koottu yhtiömies A:n verot ja maksut yhteensä.

Yhtiömies B:llä on ollut pääomatuloja avoimesta yhtiöstä 9 714,72. Muita pääomatuloja hänellä on ollut 2 018,99 euroa. B:n pääomatulot yhteensä ovat olleet 11 733,71 euroa. Pääomatuloista on vähennetty verotusyhtymän muun toiminnan tappiota 174,17, joten verotettava pääomatulo on 11 559,54 euroa ja pääomatulovero on ollut 3 236,67 euroa. B on saanut vuonna 2011 eläkettä 3 230,91 euroa ja ansiotuloa yhtymistä yhteensä 29 287,85 euroa. Näin ollen B:n ansiotulot ovat olleet yhteensä 32 518,76 euroa.

Kunnallisverotuksessa B:n vähennyksiä on ollut ansiotulovähennys 2 736,66 euroa. A:sta ja C:stä poiketen B:llä ei ole invalidivähennystä, koska hän ei ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Ansiotulot kunnallisverotuksessa ovat yhteensä 29 462,30 euroa. B:n kunnallisvero on 5 450,53 euroa ja kirkollisvero 515,59 euroa.

Valtion verotuksessa vähennyksiä ovat eläketulovähennys 1 747,75 euroa ja sairaskorvauksen päivärahamaksu 319,80 euroa. Näin ollen ansiotulot valtion verotuksessa ovat 30 451,21 euroa. Ansiotulojen tulovero on näin ollen 1 770,96 eu-

roa. Ansiotuloverosta vähennetään vielä myös 740,00 euroa työtulovähennys. Valtion tuloveroksi tulee vähennysten jälkeen 1 030,96 euroa.

B:n päivärahamaksun perusteena ovat tulot yhteensä 36 780,03 euroa. Päivärahamaksu on 0,82 prosenttia päivärahamaksun perusteena olevista tuloista. Korotetun päivärahamaksun perusteena olevat YEL-työtulot ovat 18 199,96 euroa. Päivärahamaksun korotus on 0,10 prosenttia korotuksen perusteena olevista tuloista. Näin ollen päivärahamaksu on 319,80 euroa. Sairaanhoitomaksun perusteena olevat tulot ovat 40 010,94 euroa. Sairaanhoitomaksua laskettaessa huomioidaan 2 719,31 euron suuruinen vähennys, jolloin maksun perusteena olevat tulot yhteensä ovat 37 291,63 euroa. Sairaanhoitomaksu on 1,19 prosenttia. Korotetun sairaanhoitomaksun perusteena on eläke- ja etuustulot sekä muut tulot yhteensä 5 11,60 euroa. Sairaanhoitomaksun korotus on 0,17 prosenttia. Yhteensä sairaanhoitomaksu tuli maksettavaksi 444,64 euroa.

B:n maksuunpannut verot ja maksut verosta tehtävien vähennysten ja lisäysten jälkeen on yhteensä 10 998,19 euroa.

Yhtiömies C:llä on ollut pääomatuloja avoimesta yhtiöstä 9 714,72. Muita pääomatuloja hänellä on ollut 2 018,99 euroa. C:n pääomatulot yhteensä ovat olleet 11 733,71 euroa. B:n ja C:n pääomatulot ovat olleet yhtä suuret vuonna 2011. Pääomatuloista on vähennetty verotusyhtymän muun toiminnan tappiota 174,17, joten verotettava pääomatulo on 11 559,54 euroa. Pääomatulojen tulovero on ollut 3 236,67 euroa. C on saanut vuonna 2011 eläkettä 21 239,28 euroa ja ansiotuloa yhtymistä yhteensä 29 287,85 euroa. Tämän lisäksi C on saanut etuuksia 2 667,57 euroa. C:n ansiotulot ovat olleet yhteensä 53 194,70 euroa.

Kunnallisverotuksessa C:n vähennyksiä on ollut ansiotulovähennys 1 806,24 euroa ja sairastakuutuksen päivärahamaksu 139,12 euroa, sekä invalidivähennys 440,00 euroa. Ansiotulot kunnallisverotuksessa ovat yhteensä 50 809,34 euroa. C:n kunnallisvero on 9 399,73 euroa ja kirkollisvero 889,16 euroa.

Valtion verotuksessa vähennyksiä on ollut sairastakuutuksen päivärahamaksu 139,12 euroa. Näin ollen ansiotulot valtion verotuksessa ovat 30 451,21 euroa. Ansiotulojen tulovero on näin ollen 1 770,96 euroa. Ansiotuloverosta vähennetään

vielä myös 497,66 euroa työtulovähennys. Valtion tuloveroksi tulee vähennysten jälkeen 5 724,29 euroa.

C päivärahamaksun perusteena ovat tulot yhteensä 15 121,50 euroa. Päiväraha-maksu on 0,82 prosenttia päivärahamaksun perusteena olevista tuloista. Korotetun päivärahamaksun perusteena olevat YEL-työtulot ovat 15 121,50 euroa. Päivärahamaksun korotus on 0,10 prosenttia korotuksen perusteena olevista tuloista. Näin ollen päivärahamaksu on 139,12 euroa. Sairaanhoidomaksun perusteena olevat tulot ovat 39 038,35 euroa. Sairaanhoidomaksua laskettaessa huomioidaan 3 022,84 euron suuruinen vähennys, jolloin maksun perusteena olevat tulot yhteensä ovat 36 005,51 euroa. Sairaanhoidomaksu on 1,19 prosenttia. Korotetun sairaanhoidomaksun perusteena on eläke- ja etuustulot sekä muut tulot yhteensä 20 884,01 euroa. Sairaanhoidomaksun korotus on 0,17 prosenttia. Yhteensä sairaanhoidomaksu tuli maksettavaksi 463,97 euroa.

C:n maksuunpannut verot ja maksut verosta tehtävien vähennysten ja lisäysten jälkeen on yhteensä 19 852,94 euroa.

Taulukko 5. Yhtiömiesten verot ja maksut avoimessa yhtiössä.

<b>Yhtiömies</b>	<b>A</b>	<b>B</b>	<b>C</b>
<b>Pääomatulot</b>			
Pääomatulo-osuus	9 714,72	9 714,72	9 714,72
Muut pääomatulot	378,13	2 018,99	2 018,99
Pääomatulot yhteensä	10 092,85	11 733,71	11 733,71
<b>Vähennykset</b>			
Verotusyhtymän muun toiminnan tappio	-262,74	-174,11	-174,11
Puhdas pääomatulo	9 830,11	11 559,54	11 559,54
Pääomatulovero ( 28 %)	2 752,43	3 236,67	3 236,67
<b>Ansiotulot</b>			
Ansiotulot yhtymistä	20 662,02	29 287,85	29 287,85
Eläkkeet	13 106,04	3 230,91	21 239,28
Etuudet			2 667,57
Ansiotulot yhteensä	33 768,06	32 518,76	53 194,70
<b>Kunnallisverovähennykset</b>			
Ansiotulovähennys	-2680,44	-2 736,66	-1 806,24
Invalidivähennys 100 %	-440,00		-440,00
Ansiotulot kunnallisverotuksessa	30 478,19	29 462,30	50 809,34
Kunnallisvero	5 638,47	5 450,53	9 399,73
Kirkollisvero	533,37	515,59	889,16
<b>Valtionverovähennykset</b>			
Eläketulovähennys	-1 198,05	-1 747,75	
Ansiotulot valtion verotuksessa	32 400,58	30 451,21	53 055,58
Ansiotulojen tulovero	2 112,10	1 770,96	6 336,95
<b>Verosta tehtävät vähennykset</b>			
Työtulovähennys	-730,78	-740,00	-497,66
Valtion verotuksen invalidivähennys	-115,00		
Invalidivähennyksen siirto puolisolta	-28,99		

Yhtiömiesten yhteenlasketut verot vuonna 2011 ovat olleet 41 561,54 euroa taulukon kuusi mukaan. Nämä laskelmat eivät anna aivan realistista kuvaa yhtiömiesten avoimen yhtiön tuloksesta maksamista veroista. Laskelmissa on mukana avoimen yhtiön yhtiömiesten omistaman maatilayhtymän tuloksesta menevät verot. Kuitenkin voidaan todeta, että yhtiömiesten verotettava tulo muodostuu pääosin avoimen yhtiön tuloksesta. Näin ollen edellisiä laskelmia voidaan käyttää vertailupohjana, kun lasketaan paljonko yritykseltä ja osakkailta menisi veroa osakeyhtiönä.

Taulukko 6. Yhtiömiesten verot ja maksut yhteensä.

<b>Yhtiömies</b>	<b>A</b>	<b>B</b>	<b>C</b>
Ansiotulojen tulovero	1 237,33	1 330,96	5 724,29
Pääomatulojen tulovero	2 752,43	3 236,67	3 236,67
Kunnallisvero	5 638,47	5 450,53	9 399,73
Kirkollisvero	533,37	515,59	889,16
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	169,43	319,80	139,12
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	379,38	444,64	463,97
<b>Verot ja maksut yhteensä</b>	<b>10 710,41</b>	<b>10 998,19</b>	<b>19 852,94</b>
<b>Yhtiömiesten verot yhteensä</b>			<b>41 561,54</b>

#### 4.5 Yhtiömuodon muutoksen tuottamat muutokset ja verolaskelmat

Tässä luvussa käsitellään yhtiömuodon muutoksesta johtuvia kirjanpidollisia ja verotuksellisia muutoksia. Aluksi käydään läpi mitä muutoksia tapahtuu avoimen yhtiön tuloslaskelmaan ja taseeseen, kun yhtiömuoto muuttuu osakeyhtiöksi. Tämän jälkeen selvitetään miten avoimen yhtiön omasta pääomasta muodostuu osakeyhtiön osakepääoma. Tällöin myös tarkastetaan, että avoimen yhtiön oma pääoma ei ole negatiivinen, jotta siitä ei tule veroseuraamuksia yhtiömiehille yhtiömuodon muutoksen aikana tai sen jälkeen. Lopuksi lasketaan, paljonko osakeyhtiö maksaisi veroja verotettavasta tulosta. Yhtiömiesten toivomuksesta osakeyhtiön verotus lasketaan ainoastaan niin, että yhtiömiehet nostavat yhtiöstä osinkoja.

#### 4.5.1 Muutokset kirjanpidossa

Kun avoin yhtiö muutetaan osakeyhtiöksi, tuloslaskelmassa ja taseessa tapahtuu väistämättä muutoksia. Suurin muutos, joka koskettaa yhtiön tasetta on se, että osakeyhtiössä ei saa tehdä yksityisottoja kuten avoimessa yhtiössä. Tällöin osakaiden täytyy nostaa yhtiöstä palkkaa tai jakaa yhtiön tuottama voitto osinkoina ulos yhtiöstä. Avoin yhtiö X:n yhtiömiesten yksityisotot eivät ole yhtä suuret ja näin ollen myöskään pääomapanokset eivät ole yhtä suuret.

Yhtiömies A on nostanut yhtiöstä yksityisottoina tilikaudella 1.1.–31.12.2011 14 671,56 euroa. Yhtiömies B on nostanut 17 700,21 euroa ja yhtiömies C 20 331,69 euroa. Yksityisottoihin on huomioitu tilikauden aikana maksetut ennakko-erot mukaan. Kun tilikauden 2011 aikaiset yksityisotot viedään pääomapanoksiin, niin A:n pääomapanos on – 9 084,83 euroa, B:n pääomapanos on – 6 481,33 euroa ja C:n pääomapanos on 37 151,37 euroa. Tilikauden yksityisotot pienentävät pääomapanosta.

Tilikauden voitto taas kasvattaa pääomapanosta, joten jokaisen yhtiömiehen pääomapanokseen tulee lisätä tilikauden 2010 voitto-osuus eli tuloslaskelman voitto 71 440,48 euroa jaetaan tasan kolmelle yhtiömiehelle. Siitä tulee 23 813,49 euroa. Avoimessa yhtiössä aina edellisen vuoden voitto-osuus viedään pääomapanokseen, siksi tässä viedään vuoden 2010 voitto pääomaan, kun käsitellään tilikauden 2011 lukuja. Näin saadaan laskettua yhtiömiesten pääomapanokset 31.12.2011. Pääomapanokset 1.1.2011 on laskettu vastaavasti tilikauden 2010 lukujen perusteella. Luvut ovat vielä selvyyden vuoksi taulukoissa.

Taulukko 7. Yhtiömiesten yksityisotot tilikaudella 2011.

Yhtiömies	Yksityisotot tilikaudella 2011 (ennakko-erot huomioitu mukaan)
A	14 671,56
B	17 700,21
C	20 331,69

Seuraavassa taulukoissa on esitetty miten pääomapanokset muuttuvat, kun yksityisotot viedään pääomaan.

Taulukko 8. Yhtiömiesten yksityisöt pääomaan.

Yhtiömies	Pääomapanos 1.1.2011	Yksityisöt	Yksityisöt pääomaan	Voitto- osuus	Pääomapanos 31.12.2011
A	5 586,73	14 671,56	- 9 084,83	23 813,49	14 728,67
B	11 218,88	17 700,21	-6 481,33	23 813,49	17 332,17
C	33 669,58	20 331,69	37 151,37	23 813,49	37 151,37

Yhtiömiesten yhteenlasketut pääomat tilikauden 2011 lopussa ovat olleet 69 212,20 euroa, kun ne lasketaan taulukosta kahdeksan yhteen. Tilikauden 2011 voitto on ollut 92 238,01 eli yhtiön oma pääoma on ollut 161 450,22 euroa. Näin ollen voidaan todeta, että Avoin yhtiö X:n oma pääoma on positiivinen eli se ei aiheuta ongelmia yhtiömuodon muutoksessa.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että yhtiömiesten A ja B:n pääomapanokset ovat samaa koko luokkaa, mutta vastaavasti C:n panos on huomattavasti suurempi. C:n pääomapanos on 22 422,70 euroa suurempi kuin mitä A:n pääomapanos.

Kun avoin yhtiö muutetaan osakeyhtiöksi, niin toimintavaraus täytyy purkaa eli se tuloutetaan ja tätä kautta se lisää tilikauden voittoa. Tilikaudella 2011 Avoin yhtiö X:ssä on vapaa ehtoisia varauksia 11 741,10 eurolla. Kun varaus on purettu ja tuloutettu tilikauden voittoon, niin voitto on 103 979,11 euroa.

Edellä mainittujen lisäksi on monia muita asioita, joita tulee ottaa kirjanpidossa huomioon, kun yhtiömuoto muuttuu. Yhtiömiesten matkapuhelinliittymät ovat yrityksen nimissä, mutta liittymät ovat myös yhtiömiesten yksityiskäytössä. Kirjanpidossa matkapuhelinlaskuista on otettu 20 prosentin yksityiskäytön osuus. Tämä kirjaus on tehty vuoden lopussa. Yrityksen kuluksi on mennyt vain 80 prosenttia yhteenlasketuista puhelinkuluista. Osakeyhtiössä tulee olla puhelinetu, mikäli yritys maksaa puhelinlaskut. Näin ollen yhtiömiehille on laitettava viimeistään vuoden lopussa sen verran palkkaa, että koko vuoden puhelinetu saadaan kerralla kuitattua. Puhelinetu on 20 euroa kuussa. Yhtiömiesten käytössä on yrityksen omistamat henkilöautot. Yhtiömiehillä A ja C on yrityksen auton lisäksi henkilökohtaiset autot, joilla he ajavat yksityisajonsa. B:llä vastaavasti ei ole henkilökohtaista autoa, vaan hänelle on kirjattu auton käytöstä yksityiskäytön osuus. Tämä tulee huomioida.

da, mikäli yhtiömuoto muuttuu osakeyhtiöksi. Yhtiömies C:lle voidaan laittaa puhelinedun tavoin autoetu, jolla kuitataan yksityiskäytön osuus.

#### **4.5.2 Osakepääoman muodostuminen**

Osakeyhtiössä ei saa tehdä yksityisottoja, joten yksityisotot siirretään yhtiön omaan pääomaan. Näin ollen yhtiön oma pääoma on 69 212,20 euroa. Tähän summaan on laskettu yhteen yhtiömiesten pääomapanokset. Tilikauden 2011 voittoa ei ole huomioitu mukaan, koska tulevissa verolaskelmissa voitto jaetaan osinkoina, joten se ei kasvata omaa pääomaa. Osakeyhtiölain mukaan yksityisen osakeyhtiön osakepääoman tulee olla vähintään 2 500 euroa. Yhtiömiehet haluavat selvyuden vuoksi, että jokainen omistaa sata osaketta eli yhteensä osakkeita on 300 ja osakkeesta maksettava hinta olisi 10 euroa. Näin ollen osakepääomaksi muodostuisi 3 000 euroa. Kun Avoin yhtiö X:n omasta pääomasta vähennetään 3 000 euroa, jää 66 212,20 euroa, mikä siirretään vapaaseen omaan pääomaan.

#### **4.5.3 Osakeyhtiön tuloverot verotettavasta tuloksesta**

Osakeyhtiön verotettava tulo saadaan kun tilikauden voittoon lisätään vähennyskelvottomat erät. Tilikauden tulokseen tulee muun muassa lisätä tilikauden aikana maksetut ennakkoerot, jotta saadaan selville yrityksen verotettavatulo. Verotettavan tulon laskeminen on käsitelty tarkemmin luvussa kolme (3.3.1). Tässä oletetaan, että yritys on maksanut ennakkoeroja tilikauden aikana ja ne on lisätty tilikauden tulokseen, samoin kuin muut vähennyskelvottomat erät. Näin saadaan osakeyhtiön verotettavaksi tuloksi 104 006,39 euroa.

Kun kyseessä on tilikauden 2011 tulos, niin laskelmissa käytetään verovuoden 2011 yhteisöveroprosenttia 26 prosenttia. Yhtiön verotettavasta tulosta lasketaan maksettavan veron määrä, mutta tilikauden tulos jaetaan osinkoina osakkeenomistajille. Tilikauden 2011 tulos on 103 979,11 euroa. Tämä jaetaan kolmella, jotta tiedetään yhden osakkaan saama osinko. Kun osakeyhtiön tuloksesta jaetaan osinkoa, tulee ensin määritellä osakkeen matemaattinen arvo. Matemaattinen arvo lasketaan yhtiön nettovarallisuuden perusteella. Oletetaan, että osakkaat omista-



vat kaikki osakkeet itse, jolloin osakkeen matemaattinen arvo on sama kuin nettovarallisuus. Tämän jälkeen tulee laskea matemaattiselle arvolle yhdeksän prosentin vuotuinen tuotto, jotta tiedetään verotetaanko osinkoa ansiotulona.

Osakeyhtiön nettovarallisuus lasketaan miltei saman kaavan mukaan, mitä avoimen yhtiön nettovarallisuus (4.4.1). Osakeyhtiön nettovarallisuuslaskelmaan ei saa ottaa huomioon palkkoja. Tässä tapauksessa osakeyhtiön nettovarallisuus on 133 819,08 euroa. Osakeyhtiön nettovarallisuus on laskettu taulukon kolme mukaan. Yrittäjät omistavat kaikki osakkeet itse, joten osakkeen matemaattinen arvo on suoraan yhtiön nettovarallisuus eli 133 819,08 euroa. Kappaleessa 3.3.3 mainittu Keskusverolautakunnan päätöksen mukaan (KVL 1993/309) yhtiömuodon muutoksen jälkeen osakeyhtiön ensimmäisen tilikauden nettovarallisuuteen luetaan vain ne varat, jotka siirtyvät henkilöyhtiöltä osakeyhtiölle. Matemaattiselle arvolle tule laskea 9 prosentin vuotuinen tuotto, jotta tiedetään paljonko osakkaat voivat nostaa osinkoa verovapaasti. Verovapaa osinko on yhteensä 12 043,72 euroa. Seuraavassa osakeyhtiön verolaskelma, kun koko tilikauden tulos jaetaan osinkona kolmelle osakkaalle.

Taulukko 9. Osakeyhtiön ja osingonjaon verotus (yhteisöveroprosentti 26 %).

Yhteisövero 26 %	27 041,66
Osinko/osakas	34 659,70
Verovapaata	12 043,72
Verovapaan ylittävästä osasta 70 % ansiotuloa	15 831,18
Loput 30 % verovapaata	6 783,89
Verot ansiotulosta	3 228,85
<b>Verot yhteensä</b>	<b>30 270,51</b>

Taulukossa yhdeksän verot yhteensä on laskettu mukaan osakeyhtiön maksama yhteisövero ja kolmen osakkaan osingoista menevä ansiotulovero.

Tätä laskelmaa tulee tarkastella kriittisesti, koska siinä on käytetty vuoden 2011 yhteisöverokantaa. Verovuonna 2012 yhteisöverokanta on 24,5. Vertailun takia seuraavaksi on laskelma 24,5 yhteisöverokannan mukaan. Laskelmassa otetaan huomioon myös vuoden 2012 ansiotuloverotus.

Taulukko 10. Osakeyhtiön ja osingonjaon verotus (yhteisöveroprosentti 24,5 %).

Yhteisövero 24,5 %	25 481,56
Osinko/osakas	34 659,70
Verovapaata	12 043,72
Verovapaan ylittävästä osasta 70 % ansiotuloa	15 831,18
Loput 30 % verovapaata	6 783,89
Verot ansiotulosta	3 205,82
<b>Verot yhteensä</b>	<b>28 687,38</b>

Verot yhteensä (taulukko 10) on laskettu mukaan osakeyhtiön maksama yhteisövero ja kolmen osakkaan osingoista menevä ansiotulovero.

#### 4.5.4 Sukupolvenvaihdos

Nyt kun yhtiömuodon muutoksen ajankohtaisuus on tutkittu, niin voidaan karkeasti todeta, että verotuksessa yhtiömiehille olisi osakeyhtiö edullisempi vaihtoehto.

Avoin yhtiö X:ssä yhtiömiehinä on kolme veljestä. Yhden veljeksien poika työskentelee yrityksessä ja hän voisi olla mahdollinen jatkaja. Mikäli hänelle lahjoitetaan avoin yhtiö (sukupolvenvaihdoksen takia), lahjavero nousisi todennäköisesti huomattavan suureksi. Mikäli sukupolvenvaihdos toteutettaisiin lahjansekaisella kaupalla, niin jatkaja joutuisi ottamaan henkilökohtaista velkaa, jotta hän pystyisi maksamaan kolme yhtiömiestä ”ulos” yrityksestä.

Verolaskelmien mukaan yhtiömuodon muutos olisi kannattava vaihtoehto, joten sukupolvenvaihdoksen tarkempi suunnittelu kohdistetaan osakeyhtiöön. Avoimessa yhtiössä sukupolvenvaihdos ei ole täysin mahdoton ajatus, mutta se on huomattavasti hankalampi toteuttaa kuin osakeyhtiössä. Hänen mukaansa osakeyhtiössä omistajanvaihdoksen voi toteuttaa usealla eri tavalla. Yhtiömiesten korkean iän takia sukupolvenvaihdos olisi hyvä toteuttaa mahdollisimman helpolla tavalla.

Mikäli yhtiö muutettaisiin osakeyhtiöksi ennen sukupolvenvaihdosta, niin tämän jälkeen yhtiö voi antaa suunnatun osakeannin ja tätä kautta jatkaja pystyy hankkimaan osakkeita. Näin jatkaja pääsisi mukaan yhtiön toimintaa pienellä pääoma-

panoksella verrattuna tilanteeseen, jossa hän ostaisi kerralla koko yrityksen. Yhtiö on hyvin vakavarainen ja se pystyy ostamaan omia osakkeitaan osakkeenomistajilta. Tätä kautta jatkajan omistusosuus yrityksessä kasvaisi. Kun jatkaja ostaisi osakkeita pikku hiljaa, kysymyksessä olisi normaali liiketoimintakauppa, mistä menee vain varainsiirtovero. Jatkajalla siirtyisi ainoastaan yhtiön osakkeita hallintaan, ei omaisuusmassoja. Tällöin kuvioon ei tule mukaan perintö- ja lahjaverotus.

Luopujat voisivat olla vielä mukana yhtiön toiminnassa, mutta jatkajalla olisi pääasiallinen vetovastuu yhtiöstä. Näin ollen luopujat pystyisivät tukemaan ja opastamaan jatkajaa, kun he olisivat jollakin tavalla vielä mukana yhtiön toiminnassa. Piesala korostaakin, että tämä olisi erittäin hyvä vaihtoehto, niin jatkajan kuin luopujien kannalta. Luopujat ovat siinäkin mielessä tärkeässä asemassa, että he pystyvät antamaan kullan arvoisia neuvoja ja ohjeita jatkajalle. Tosin pitkän linja yrittäjille voi olla hankalaa siirtyä yrityksen johdosta pelkäsi sivusta seuraajaksi ja neuvonantajaksi. Tämä tulisi huomioida sukupolvenvaihdosta tehtäessä.

Avoin yhtiö X:n kohdalla yhtiömiehet A, B ja C ovat olleet koko ikänsä yrittäjiä. He ovat tottuneet tekemään pitkää työpäivää ja vastaamaan yrityksen käytännön asioista. Laskutuksen ja muut paperityöt on hoitanut yhtiömies C:n vaimo. Kirjanpito ja palkanlaskenta on ulkoistettu tilitoimistolle. Yhtiömiehille olisi varmasti kova kynnys lopettaa työt yhtäkkiä. Kun sukupolvenvaihdos toteutettaisiin pikku hiljaa osakekaupan avulla, niin vanhat yhtiömiehet saisivat olla mukana yhtiön toiminnassa. Heille kaikille voisi jättää muutaman osakkeen, joka oikeuttaisi heidät osallistumaan yhtiökokouksiin ja näin olemaan mukana yrityksen päätöksenteossa ja tätä kautta yrittäjyydestä luopuminen olisi pehmeä lasku eläkepäiville.

Avoin yhtiö X:n yhtiömiehet ovat jo eläkeiässä, joten sukupolvenvaihdoksen suunnittelua ja toteutus tulisi aloittaa hyvin nopealla aikataululla. Yhtiömiesten tulisi varmistaa, että he olisivat itse valmiita luopumaan ainakin osasta yrityksen omistuksesta. Myös mahdollinen jatkaja tulisi löytää, mikäli yhtiömies A:n poika ei halua ryhtyä yrittäjäksi. Aina perhepiirissä ei välttämättä ole keskusteltu sukupolvenvaihdoksesta ja lapset saattavat luulla, että heitä ei haluta ottaa mukaan yritystoimintaa. Kuitenkin vanhemmillä saattaa olla se harhakäsitys, että lapset haluavat jatkaa yritystoimintaa.

Kyseisen yrityksen kohdalla keskustelut mahdollisesta sukupolvenvaihdoksesta ovat olleet hyvin pintapuolisia. Niitä tulisikin jatkaa ja syventää. Samalla olisi hyvä huomioida, että mikäli yhtiömies A:n poika ei halua jatkaa yritystoimintaa, niin löytyisikö yritykselle ulkopuolista jatkajaa, joka haluaisi ostaa yrityksen liiketoiminnan. Kyseessä on kuitenkin vakavarainen yritys, jolla on laaja, hyvä konekalusto, vakiintunut asiakaskunta, sekä erittäin hyvä maine, joten olisi sääli jos yritystoiminta loppuisi kokonaan. Tämän valossa olisi erityisen tärkeää löytää yritykselle jatkaja. Yhtiömiesten tulisikin ajatella, että he voisivat jonain päivänä myydä yrityksensä ulkopuoliselle henkilölle

Verottajalta voidaan pyytää ennakkopäätöksiä, millaisia veroseuraamuksia kyseisestä sukupolvenvaihdoksesta koituisi. Välttämättä yksi asiantuntija ei pysty varmasti etukäteen antamaan täydellistä selvitystä sukupolvenvaihdoksen verotusmenettelystä. Tästä johtuen sukupolvenvaihdos olisi hyvä toteuttaa ainakin osittain osakekaupalla, jotta välttyttäisiin ikäviltä yllätyksiltä.

Mikäli yhtiömies A:n poika ei halua jatkaa yritystoimintaan, niin yrittäjien tulisi harkita yrityksen myymistä ulkopuoliselle kokonaan tai osittain. Ulkopuoliselle voisi myydä muutaman osakkeen ja hän tulisi tätä kautta mukaan yritystoimintaan. Ulkopuolinen jatkaja voisi aluksi työskennellä yrityksessä yhtiömiesten opastuksessa ja sitä kautta luoda asiakkaisiin suhteita ja vakuuttaa heidät omalla ammattitaidollaan. Näin pystyttäisiin välttämään tilanne, että uuden yrittäjän alkaessa pyörittämään yrityksen toimintaa asiakkaat eivät enää uskaltaisi luottaa kyseisen yrityksen palveluihin. Ulkopuolinen jatkaja voisi ostaa myöhemmin yrityksen osakkeita enemmän. Omistusosuutta kasvattamalla jatkajan päätösvalta yrityksessä kasvaisi, aivan kuten edellä kuvatussa sukupolvenvaihdoksessa.

#### **4.6 Johtopäätökset**

Avoin yhtiö X:n yhtiömiehet maksoivat yhteensä vuonna 2011 veroja 41 561,54 euroa. Yhtiön ollessa osakeyhtiö olisi yhtiö ja osakkeenomistajat maksaneet yhteensä veroa 26 prosentin yhteisöverokannan mukaan 30 270,51 euroa. 24,5 prosentilla laskettuna 28 687,38 euroa, mikäli vuoden 2011 tulos olisi jaettu kokonaan osakkaille osinkoina.

Yhtiömiehille olisi ollut verotuksessa edullisempaa, jos yhtiö olisi ollut osakeyhtiö. Tällöin säästöä olisi syntynyt 11 291,03 euroa, kun yhtiömiesten maksamaa verosummaa verrataan osakeyhtiön 26 prosentin mukaiseen yhteisöveroon. Vastavasti säästö olisi ollut 12 874,16 euroa, kun avoimen yhtiön yhtiömiesten maksama verosummaa verrataan 24,5 yhteisöverokannan veroon. Parhaimmillaan yhtiömiehille olisi syntynyt säästöä noin 16 000,00 euroa, mikäli osakkaille olisi jaettu osinkoa vain verovapaa määrä. Yhtiömuodon muutosta ei tule perustaa kuitenkaan pelkästään verotuksen edullisuuteen, vaan täytyy tarkastella kokonaisuutta, kuten edellä on todettu.

Koko tilikauden tulosta ei kannata jakaa osinkoina. Yhtiömiehet tuskin tekisivät niin. Verotuksen optimoimiseksi tulisi laskea, että paljonko osakkaille tulisi maksaa palkkaa. Jonkin verran olisi hyvä nostaa palkkaa yhtiöstä, koska muuten palkkasummasta yritys maksaa verottajalle yhteisöveroa. Toisin sanoen palkkamenot luonnollisesti pienentävät tilikauden tulosta, joten samalla verotettava tulo pienee ja yhtiö maksaa vähemmän veroja.

Optimaalisen palkkasumman lisäksi osakkaat voivat nostaa verovapaita osinkoja. Osinkoja nostettaessa tulee kuitenkin huomioida, että tällöin yhtiön nettovarallisuus ei kasva. Mitä enemmän yhtiön nettovarallisuus kasvaa, sitä enemmän suhteessa yrityksestä voi nostaa verovapaita osinkoja. Myös tämän takia olisi hyvä laskea, mikä on osinkojen optimaalinen määrä. Osinkoja nostettaessa tulisi huomioida kunakin vuonna erikseen, että paljonko osakkaat voivat nostaa verovapaita osinkoja, koska ovat eläkkeellä (saavat eläkettä). Näin ennakoidaan, että osingot eivät vaikuta eläkkeeseen ja siitä pidätettävän veron määrään.

Osingoilla ja palkanmaksulla korvattaisiin yhtiömiesten tekemät yksityisnostot avoimessa yhtiössä. Verovapaat osingot tulisi olla samaa luokkaa, kuin avoimessa yhtiössä tehnyt yksityisnostot. Avoimessa yhtiössä pystyy tekemään yksityisottoja, vaikka tilikauden tulos olisi tappiollinen ja yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Tämän mahdollistaa yhtiömiesten henkilökohtainen velkavastuu yhtiön velvoitteista. Osakeyhtiössä lähtökohtana on pääoman pysyvyys ja velkojien suojaaminen, joten negatiivisesta omasta pääomasta tulee tehdä ilmoitus kaupparekisteriin. Tappiollisina tilikausina ei välttämättä voida jakaa osinkoa, jos yhtiön vapaa oma pääoma ei ole tarpeeksi vahva.

Avoin yhtiö X on hyvin vakavarainen ja tätä kautta yhtiöllä on paljon omaa pääomaa. Oman pääoman suuri määrä on eduksi tappiollisten tilikausien aikana. Yhtiö ei joudu heti vaikeuksiin, jos se tekee tappiota. Vahva oma pääoma varmistaa, myös sen, että tappiollisena tilikautena yhtiö voi jakaa osinkoa. Näin ollen yhtiön vapaassa omassa pääomassa olevia varoja voidaan jakaa osinkoina. Toisin sanoen yhtiön edellisten tilikausien voittovaroja on jäänyt jakamatta ja niitä voidaan jakaa nyt kun tilikauden tulosta ei pystytä jakamaan osakkaille osinkoina. Tällaisissa tilanteissa tulee kuitenkin muistaa, että yhtiön omaa pääomaa ei tule päästää negatiiviseksi.

Osakeyhtiön huonona puolena voidaan pitää kaksikertaista verotusta verrattuna avoimeen yhtiöön. Osakeyhtiössä yhtiö maksaa tilikauden tuloksesta 24,5 prosentin mukaisen yhteisöveron. Tämän lisäksi osakkaat saattavat joutua maksamaan yhtiön jakamista osingoista veron, mikäli osinkoa jaetaan enemmän kuin mitä verovapaasti pystyy jakamaan. Kaksikertainen verotus voidaan kuitenkin estää sillä, että yhtiön nettovarallisuus pyritään pitämään korkeana, jolloin verovapaata osinkoa voidaan vastaavasti jakaa enemmän. Osakeyhtiössä osakkaat voivat maksaa itselleen päivärahoja kuten he ovat tehneet avoimessa yhtiössä. Nämä ovat osakkaille edelleen verovapaata tuloa.

Osakeyhtiössä verosuunnittelu on helpompaa ja sitä pystyy paremmin toteuttamaan kuin avoimessa yhtiössä. Tätä kautta päästääkin tilanteeseen, jossa saavutetaan optimaalinen verotus, mutta kuitenkin ei kierretä veroja. Avoimessa yhtiössä yhtiömiesten verotus muodostui pääosin yrityksen verotettavasta tulosta, mutta siihen laskettiin mukaan myös maatalouden tulo. Tämä hankaloitti avoimen yhtiön verosuunnittelua huomattavasti ja oikeastaan esti sen kokonaan.

Niemisen haastattelussa selvisi, että avoimen yhtiön oman pääoman tulee olla positiivinen yhtiömuodon muutoksen aikana. Avoin yhtiö X:n oma pääoma on positiivinen. Myös verotuksellinen oma pääoma on positiivinen, joten se ei tule aiheuttamaan ongelmia muutoksen aikana. Ennen muutoksen tekoa tulee kuitenkin varmistaa, että onko yhtiömiesten pääomapanosten erovaisuudella merkitystä yhtiömuodon muutoksessa. Näin pyritään välttymään ikäviltä seuraamuksilta. Yksityisotot kuitenkin voidaan tasata ennen yhtiömuodon muutosta.

Avoim yhtiö kuuluu henkilöyhtiöihin ja osakeyhtiö pääomayhtiöihin. Osakeyhtiö on itsenäinen oikeushenkilö ja se syntyy rekisteröinnillä. Osakeyhtiö on siis erillinen kokonaisuus omistajistaan. Avoim yhtiö taas syntyy yhtiösopimuksen allekirjoittamisella, jollei muusta ole sovittu. Avoimen yhtiön syntymistä ei ole sidottu yhtiön rekisteröimiseen. Avoimessa yhtiössä perustamistoimiksi, riittää kun yhtiömiehet laativat yhtiösopimuksen ja allekirjoittavat sen. Yhtiösopimuksen laatiminen on vapaa muotoinen oikeustoimi, mutta laissa avoimesta yhtiöstä ja kommandiitti yhtiöstä on pakottavia säännöksiä, mistä ei voida sopimusvapauden puitteissa sopia toisin.

Osakeyhtiössä osakkaiden tulee laatia perustamissopimus ja yhtiöjärjestys. Näiden lisäksi olisi hyvä laatia osakassopimus. Kaiken kaikkiaan osakeyhtiön perustaminen on monimutkaisempaa, kuin avoimen yhtiön perustaminen. Tämä on varmasti yksi niistä syistä minkä takia veljekset A, B ja C ovat valinneet aloittaessaan yritystoimintaa avoimen yhtiön yhtiömuodokseen. Se on myös perheyhtiölle luonnollinen valinta yhtiömuodoksi. Yhtiömuodon valintaan on aikoinaan varmasti, vaikuttavat myös, se että osakeyhtiön perustamisen yhteydessä osakkaiden tulee sijoittaa yhtiöön vähintään osakepääoman suuruinen summa. Avoimeen yhtiöön ei tarvitse sijoittaa rahallista pääomapanosta, mikäli siitä ei ole erikseen sovittu, pelkkä työpanos riittää.

Nyt kun yhtiömuotoa ollaan muuttamassa, niin muutosprosessiin liittyy kiinteästi osakeyhtiön perustamistoimet. Yhtiömiesten olisi hyvä laatia osakassopimus perustamissopimuksen ja yhtiöjärjestyksen lisäksi. Yhtiöjärjestys on julkinen asiakirja kun taas osakassopimus ei. Osakassopimuksessa on hyvä sopia sellaisista asioista, joita ei halua muiden tietoon. Yhtiömuodon muutoksen yhteydessä tulisi saattaa yrityksen asiat ajan tasalla, Piesala painotti tätä haastattelussa.

Avoimen yhtiön yhtiömiesten yhtiösopimus on ollut hyvin vaatimaton, joten siitä ei saa kovinkaan paljon apua osakeyhtiön osakassopimukseen. Suosittelen osakkaille ulkopuolista apua osakassopimuksen laatimiseen. Osakkailla ei riitä aika selvittää ja huomioida kaikkia niitä asioita, jotka olisi hyvä saattaa ajan tasalle. Osakkaat eivät myöskään välttämättä osaa huomioida kaikkia niitä asioita, jotka olisi hyvä kirjata osakassopimukseen. Ulkopuolinen asiantuntija toisi sopimuksen laa-

timiseen uuden näkökannan ja pystyisi antamaan ratkaisuehdotuksia kiperiin kysymyksiin, kuten Piesalan haastattelusta selvisi.

Avoimessa yhtiössä yhtiömiesten välillä vallitsee lojaliteetti-, uskollisuus- ja huolellisuusvelvoite. Nämä perustuvat yhtiömiesten väliseen keskinäiseen luottamukseen. Osakeyhtiölaissa on vastaavat velvoitteet, jotka sitovat niin yhtiötä, johtoa, kuin myös osakkeenomistajia. Perheyhtiössä vallitsee usein syvä luottamus toisia kohtaan. Kaikki haluavat puhaltaa yhteen hiileen, koska yrityksen menestyminen on kaikkien yhteinen etu. Voidaan sanoa, että heidän tahtotilansa on sama. Näin ollen johdon ja omistajien intressi yritystä kohtaan on yhtenäinen, koska johto ja omistajat ovat yksi sama asia.

Avoin yhtiö X:ssä yhtiömiesten ei ollut tarpeellista miettiä toistensa lojaliteetti-, uskollisuus- ja huolellisuusvelvoitetta juuri edellä mainitun takia. Näin ollen, jos yhtiömuoto muutettaisiin osakeyhtiöksi, nämä osakeyhtiölain edellyttämät velvoitteet ovat jo yhtiömiesten selkärangassa. Mikäli yhtiömiehet ottaisivat yhtiömuodon muutoksen jälkeen yhtiöön ulkopuolisen oppipojan osakkaaksi, joka jonain päivänä vastaisi yrityksen johtamisesta itsenäisesti. Vanhan osakkaat voivat luottaa siihen, että osakeyhtiölain edellyttämät velvoitteet koskisivat myös tätä uutta osakasta. Uusi osakas ei pystyisi ryhtymään toimiin, jotka rikkoisivat edellä mainittuja velvoitteita, tai hän ainakin olisi teostaan vahingonkorvausvelvollinen. Uusi osakas ei voisi toimia pelkästään vain omaan lukuunsa toisten osakkaiden kustannuksella.

Avoimessa yhtiössä yhtiömiesten välillä vallitsee myötävaikutusvelvollisuus. Yhtiömiesten on omalla toiminnallaan edistettävä yhtiön tarkoituksen saavuttamista. Tässä tapauksessa Avoin yhtiö X:n yhtiömiehet kaikki työskentelevät yhtiön palveluksessa ja tätä kautta he edesauttavat omalla työpanoksellaan yhtiön edun saavuttamista. Osakeyhtiössä taas osakkaat voivat vaan niin sanotusti nauttia työn hedelmistä eli he voivat nostaa yhtiöstä osinkoja, vaikka eivät työskentelisikään yhtiössä.

Avoin yhtiö ja osakeyhtiö ovat hallinnoltaan hyvin erilaisia. Pääpiirteittäin voidaan sanoa, että osakeyhtiön hallinto on hyvin kankeaa verrattuna avoimeen yhtiöön. Osakeyhtiössä on oltava toimiva hallitus. Hallituksenkokouksien lisäksi on pidettävä yhtiökokouksia. Näistä on laadittava asianmukaiset pöytäkirjat. Avoimen yhtiön



hallinto on varsin joustavaa. Kaikki yhtiömiehet saavat tehdä yhtiötä sitovia sopimuksia, kun taas osakeyhtiössä voi olla, että toiminimen saa kirjoittaa vain hallitus. Tässä kyseisessä tapauksessa osakeyhtiön hallituksen muodostaisi kolme avoimen yhtiön yhtiömiestä, joten hallinto ei sitä kautta mutkistuisi paljoakaan. Heidän tulisi laatia pöytäkirjat pitämistään kokouksista. Uusi osakeyhtiölaki mahdollistaa, että yksimieliset osakkeenomistajat voivat tehdä päätöksiä pitämättä yhtiökokouksia.

Osakeyhtiön etuja verrattuna avoimeen yhtiöön on ehdottomasti henkilökohtaisen velkavastuun lakkaaminen yhtiön uusista veloista. Avoin yhtiön yhtiömiehet omistavat maatilayhtymän yhdessä, joten jos avoin yhtiö joutuu konkurssiin, niin vaarana on, että he menettävä maatilavarallisuutensa kokonaan tai osittain.

Avoin yhtiö X:llä ei ole pitkäaikaista velkaa rahoituslaitoksilta. Näin ollen avoimelta yhtiöltä ei siirry pitkäaikaista lainaa osakeyhtiölle. Voidaankin todeta, että yhtiömiesten henkilökohtainen vastuu yhtiön velvoitteista loppuu, kun yhtiömuoto muuttuu osakeyhtiöksi. Tämä on hyvä huomioida sukupolvenvaihdoksessa. Mikäli se toteutetaan, niin että ulkopuolinen jatkaja ostaa osakkeita pikku hiljaa. Tällöin vanhojen osakkeenomistajien ei tarvitse pelätä, että he menettävät pahimmillaan koko henkilökohtaisen omaisuutensa, mikäli he ryhtyisivät esimerkiksi uusimaan konekalustoa uuden osakkaan tahdosta ja yritys ajautuisi tämän takia maksuvaikeuksiin.

Piesalan haastattelun mukaan yritystä tulee valmistella sukupolvenvaihdokseen. Yksi tällaisista toimenpiteistä on taseen siivoaminen. Kohdeyrityksen taseessa ei ole ylimääräisiä eriä laajentamassa poistopohjaa. Yhtiön taseessa on ainoastaan liiketoimintaan kuuluva konekalusto, muutama henkilöauto ja lämmin konehalli. Yrityksen ei tarvitse siivota tasetta urakalla myyntikuntoon tai mahdolliseen sukupolvenvaihdokseen. Näin ollen sukupolvenvaihdoksen suunnittelussa ei tarvitse tähän varata aikaa.

Suosittelen yhtiömiehille, että he alkaisivat todenteolla pohtia sukupolvenvaihdoksen tekemistä, mikäli yhtiömiestä A:n poika haluaa jatkaa yritystoimintaa. Mikäli hän ei halua yrittäjäksi, niin yhtiömiesten tulisi harkita yrityksen myymistä, joko kokonaan tai osittain. Kun yhtiömuoto muuttuu osakeyhtiöksi, niin silloin uskaltaa hel-

pommin ottaa mukaan ulkopuolisen henkilön, kun vanhoilla yhtiömiehillä ei ole henkilökohtaista vastuuta osakeyhtiön tekemistä uusista velvoitteista. Kummakin vaihtoehdon kohdalla suosittelisin yhtiömiehiä ottamaan pikaisesti yhteyttä asiantuntijoihin, jotta asiat hoituisivat parhaalla mahdollisella tavalla, edullisimmin (ei yllättäviä veroseuraamuksia). Asiantuntijan avulla yritys pystyisi helpommin löytämään myös mahdollisen ostajan yritykselle. Kuten Piesalan haastattelusta selvisi, että uudelle yrittäjällä on suurempi kynnys ostaa vanha yritys, kuin perustaa kokonaan uusi. Näin ollen yhtiömiesten olisi hyvin hankala löytää yritykselle sopiva ostaja ilman asiantuntija-apua.

Osakkaiden tulisi jakaa sukupolvenvaihdos kolmeen eri vaiheeseen, vanhojen osakkaiden ja jatkavan henkilön keskusteluihin, sukupolvenvaihdoksen käytännön toteutuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Näin he pystyisivät johdonmukaisesti etenemään sukupolvenvaihdosprosessissa. Samalla he pysyisivät itse perillä mitä heidän tulisi vielä tehdä, ennen kuin sukupolvenvaihdos on saatu päätökseen. Korostan osakkaille sukupolvenvaihdosprosessin suunnittelun tärkeyttä. Heidän olisi hyvä ymmärtää, että prosessi on pitkä ja aikaa vievä. Sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen tulisi varata riittävästi aikaa, jotta se pystytään toteuttamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Näin myös pystytään ennakoimaan mahdolliset veroseuraamukset ja toimimaan niin, että verotus toimitetaan edullisesti jatkajan ja luopujan näkökulmasta katsottuna. Yhtiömiesten tiedot sukupolvenvaihdoksesta ovat hyvin pintapuoliset, joten tämänkin takia heidän olisi hyvä ottaa yhteyttä asiantuntijaan.

Kaiken kaikkiaan yritykselle olisi hyvin ajankohtaista ja kannattavaa muuttaa yhtiömuoto osakeyhtiöksi. Yhtiömuodon muutos tulisi verotuksessa huomattavasti edullisemmaksi. Yhtiömuodon muutos aiheuttaa väistämättä uusia toimintatapoja, niin yhtiön hallinnassa kuin myös varojen jakamisessa. Yhtiömiehet ovat tietoisia muutoksista, he hyväksyvät ja ymmärtävät ne. Myös sukupolvenvaihdos on helppo toteuttaa osakeyhtiössä kuin avoimessa yhtiössä.

## 5 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää onko kohdeyritykselle ajankohtaista muuttaa yhtiömuotoa avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi. Kohdeyrityksenä toimi keski-suomalainen maansiirtoalan pk-yritys. Tarkastelun pääpaino keskittyi verolaskelmiin ja niiden tulkitsemiseen. Tämän lisäksi haluttiin kuitenkin tarkastella yhtiömuodon muutosta kokonaisuutena, koska yhtiömuoto on vain hallintomuoto, väline jolla tehdään liiketoimintaa. Yhtiömuodon muutoksen lisäksi työssä tarkasteltiin sukupolvenvaihdosta, koska sukupolvenvaihdokset tulevat lisääntymään lähitulevaisuudessa yrittäjien korkean keski-ian takia. Sukupolvenvaihdos tulee olemaan kohdeyrityksen elinkaareissa ajankohtainen, koska yrittäjät ovat jo eläkeiässä.

Yhtiömuodon muutoksen tekemisen tueksi työssä käsiteltiin avointa yhtiötä ja osakeyhtiötä yhtiömuotoina. Yhtiömuotojen tarkastelun tavoitteena oli laajentaa yrittäjien käsitystä avoimesta yhtiöstä ja osakeyhtiöstä. Samalla tuli esille yhtiömuotojen eroavaisuudet. Teoriaosassa käsiteltiin avoimen yhtiön ja osakeyhtiön perustamista, hallintoa, omistajien vastuuta yrityksen velvoitteista sekä varojen jakamista. Tämä lisäksi käsiteltiin avoimen yhtiön muuttamista osakeyhtiöksi. Teoriaosa rakentui alan kirjallisuuden pohjalta. Teoriaosan käyttökelpoisuutta pyrittiin parantaa käyttämällä lainsäädäntöä lähdemateriaalina.

Työ esiteltiin yhtiömiehille 22.12.2012. Yhtiömiehet olivat myös tyytyväisiä työn teoriaosaan. Sen avulla he saivat kuvan, minkälainen yhtiö osakeyhtiö on ja miten se eroaa avoimesta yhtiöstä. Näin he saivat päätöksenteon pohjaksi muutakin tietoa kuin vain verolaskelmat. Yhtiömiesten tiedot osakeyhtiöstä olivat varsin hataria, joten tietojen päivitys tuli heille tarpeen. Yhtiömiehet päättivätkin, että he haluavat muuttaa yhtiömuotoa heti kuin se vain on mahdollista.

Yhtiömiehet eivät olleet aikaisemmin pohtineet sukupolvenvaihdosta, koska pitivät sitä jatkajan kannalta liian kalliina. Nyt he kuitenkin totesivat, että sukupolvenvaihdoksen pystyy toteuttamaan varsin edullisesti osakeyhtiössä. Näin he voivat alkaa viemään asiaa eteenpäin.

Lisätutkimusaiheena esitän, että miten yrittäjien tietoutta sukupolvenvaihdoksesta voisi lisätä. Samalla tulisi tutkia miten yrittäjille voisi tehokkaasti viestittää, että su-

kupolvenvaihdoksen suunnittelu tulisi aloittaa hyvissä ajoin ennen kuin on liian myöhäistä. Tällöin sukupolvenvaihdos joudutaan toteuttamaan nopealla aikataululla. Yrittäjien korkean keski-ian takia tulisi tutkia miten valtiovalta saataisiin tukemaan sukupolvenvaihdoksia paremmin esimerkiksi erilaisten verohuojennusten avulla.

## LÄHTEET

A 23.2.1979/208. Kaupparekisteriasetus.

Engblom, A., Holla, J., Holmström, P., Järvinen, J., Kellas, S., Lepistö, M., Nuotio, V-P., Paronen, V., Sandelin, E., Torkkel, T., Tunturi, M. & Vuorilehto, E. 2010. Elinkeinoverotus. Helsinki: Edita Prima Oy.

HE 6/1987. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä sekä siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

HE 109/2005. Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

Heinonen, J. (toim.) 2005. Yrityksen sukupolven ja omistajanvaihdos. Pieksämäki: RT-Print Oy.

Immonen, R. ja Lindgren, J. 2009. Onnistunut sukupolvenvaihdos. 3. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Juusela, J. ja Tuominen, S. 2010. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: WSOYpro

Kananen, J. 2008. Kvali: Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylällä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kirjanpitolautakunnan yleisohje (KILA 2002/1681). [Viitattu 6.10.2012]. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/oikeuskaytanto/kila/1681?archive=1>

KKO 1994:95. Osakassopimuksen sitovuus. Verkkojulkaisu. [Viitattu 6.12.2012]. Saatavana: [http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1994/19940095?search\[type\]=pika&search\[pika\]=osakassopimus](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1994/19940095?search[type]=pika&search[pika]=osakassopimus)

Koski, P. ja Sillanpää, M. 2012. Yhtiöoikeus. Verkkojulkaisu. [Viitattu 4.12.2012]. Vaatii käyttöoikeuden. Saatavana: <http://libts.seamk.fi:2295/?prevpos=yo111.4533&page=selain&ts=yo&pos=yo111.1&offset=0.0>

Kukkonen, M. ja Walden, R. 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Keskusverolautakunnan päätös. KVL 1993/309. [Viitattu 11.12.2012]. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/oikeuskaytanto/kvl/19930309?archive=1>

- Lakari, T. ja Engblom, A. 2012. Käytännön sukupolvenvaihdos – yritys rakenteet ja verotus. 2. uudistettu painos. Helsinki: KHT-Media Oy.
- L 29.4.1988/389. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä.
- L 22.12.2005/1142. Laki varojen arvostamisesta verotuksessa.
- L 2.2.1979/129. Kaupparekisterilaki
- L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.
- L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.
- L 30.12.1992/1535. Tuloverolaki.
- Leppiniemi, J. ja Walden, R. 2010. Tilinpäätös ja verosuunnittelu. 11. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Manninen, P. 2001. Yritys vaihtaa omistajaa – sukupolvenvaihdos ja yrityskaupassa käytännössä. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Mähönen, J., Säiläkivi, A. ja Villa, S. 2007. Osakeyhtiölaki pieniyhtiössä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Ojala, I. 19.5.2005a. Kirjanpidon ja verotuksen yhteys. [Www-dokumentti]. Tilisanomat: Taloushallintoliitto. [Viitattu 7.12.2012]. Saatavana: <http://www.tilisanomat.fi/node/763>
- Ojala, I. 20.10.2005b. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotus. [Www-dokumentti]. Tilisanomat: Taloushallintoliitto. [Viitattu 5.10.2012]. Saatavana: <http://www.tilisanomat.fi/node/762>.
- Rissanen, K., Airaksinen M., Bärlund, J., Castrén, M., Harju, I., Jauhiainen, J., Kaisanlahti, T., Kivivuori, A., Kuoppamäki, P., Mähönen, J., Villa, S. & Wilhelmsson, T. 2006. Yritysoikeus. Verkkojulkaisu. [Viitattu 4.10.2012]. Vaatii käyttöoikeuden. Saatavana: <http://libts.seamk.fi:2295/?prevpos=yj111.7325&page=selain&ts=jo&pos=yj111.0&offset=0.0>
- Sorvettula, J. 2010. Yhteisöoikeus. Luentomoniste. 8.10.2010. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalalan yksikkö, liiketalouden koulutusohjelma. Julkaisematon.
- Toiviainen, H. 1992. Osakeyhtiön toimitusjohtajan asema. Oikeusdogmaattinen tutkimus vallasta ja sen sääntelystä. Jyväskylä: Gummerus.

Tuloverotus- avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. 3.1.2012. [Verkkosivu]. Helsinki: Verohallinto. [Viitattu 6.10.2012]. Saatavana: [http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys\\_ ja\\_yhteisoasiakkaat/Avoin\\_yhtio\\_ ja\\_kommandiittiyhtio/Tuloverotus/Avaimen\\_yhtion\\_tai\\_kommandiittiyhtion\\_yh%289438%29](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus/Avaimen_yhtion_tai_kommandiittiyhtion_yh%289438%29)

Villa, S. 2006. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 3. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Villa, S., Ossa, J. & Saarnilehto, A. 2007. Yritysmuodot – toiminta, rahoitus ja verotus. Vantaa: WsoyPro.

Ukkola, O. ja Vilppula, T. 2004. Yrityksen omistus muutokses-  
sa-sukupolvenvaihdos, yhtiömuoto, verotus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

### **Henkilökohtaisen tiedonannot**

Nieminen, M. 2012. Apulaisverosihteeri. Verohallinto. Haastattelu. 31.12.2012

Piesala, A. 2012. Toimitusjohtaja. Karstulanseudun Kehittämisyhtiö Oy. Haastattelu. 11.12.2012.

Yhtiömiehet A, B ja C. 2012. Yrittäjä. Avoin yhtiö X. Haastattelu. 1.12.2012.

## **LIITTEET**

Liite 1. Kohdeyrityksen tuloslaskelma ja tase

Liite 2. Haastattelukysymykset



## LIITE 1 Avoin yhtiö X:n tuloslaskelma ja tase

	01.01.2011 - 31.12.2011	01.01.2010 - 31.12.2010
<b>TULOSLASKELMA</b>		
<b>Liikevaihto</b>	<b>299 509,81</b>	<b>238 032,54</b>
<b>Valmistus omaan käyttöön</b>	2 468,83	0,00
<b>Materiaalit ja palvelut</b>		
Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	-78 327,69	-62 717,06
Varaston lisäys (+)/vähennys (-)vähennys	-2 929,50	14 306,75
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-81 257,19	-48 410,31
<b>Henkilöstökulut</b>		
Palkat ja palkkiot	-44 383,80	-32 693,35
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-14 745,84	-13 499,78
Muut henkilösivukulut	-4 728,59	-4 355,49
Henkilöstökulut yhteensä	-63 858,23	-50 548,62
<b>Poistot ja arvonalentumiset</b>		
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 612,16	-21 101,43
<b>Liiketoiminnan muut kulut</b>	-48 567,51	-51 809,09
<b>Liikevoitto</b>	<b>91 683,55</b>	<b>66 163,09</b>
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>		
Korkotuotot ja muut rahoitustuotot	393,99	71,21
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-1,01	-177,37
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	392,98	-106,16
<b>Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja</b>	<b>92 076,53</b>	<b>66 056,93</b>
Tilinpäätössiirrot	161,48	5 383,55
<b>Tilikauden voitto</b>	<b>92 238,01</b>	<b>71 440,48</b>

TASE	31.12.2011	31.12.2010
<b>Tase vastaavaa</b>		
<b>Pysyvät vastaavat</b>		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	5 378,89	6 118,53
Koneet ja kalusto	47 617,54	60 583,51
Keskeneräiset käyttöomaisuushankinnat	7 034,25	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	60 030,68	66 702,04
Pysyvät vastaavat yhteensä	60 030,68	66 702,04
<b>Vaihtuvat vastaavat</b>		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	14 060,00	16 989,50
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	19 851,28	11 915,64
Siirtosaamiset	4 057,58	0,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	23 908,86	11 915,64
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	720,00	720,00
Rahat ja pankkisaamiset	123 505,13	88 084,90
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	162 193,99	117 710,04
Vastaavaa yhteensä	222 224,67	184 412,08

TASE	31.12.2011	31.12.2010
<b>Tase vastattavaa</b>		
<b>Oma pääoma</b>		
Yhtiömiesten pääomat	69 212,21	50 475,19
Edellisen tilikauden voitto	0,00	0,00
Tilikauden voitto	92 238,01	71 440,48
Oma pääoma yhteensä	161 450,22	121 915,67
<b>Varaukset</b>	11 741,10	11 902,58
<b>Vieras pääoma</b>		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	27 376,38	20 446,07
Muut velat	14 405,72	25 562,05
Siirtovelat	7 251,25	4 585,71
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	49 033,35	50 593,83
Vieras pääoma yhteensä	49 033,35	50 593,83
<b>Vastattavaa yhteensä</b>	222 224,67	184 412,08

## LIITE 2. Haastattelukysymykset

### Verottaja

- Vaikuttaako negatiivinen oma pääoma yhtiömuodon muutokseen?
- Vaikuttaako yhtiömuodon muutos omaan pääomaan ja/tai yksityisottoihin? Osakeyhtiössä ei saa ottaa yksityisottoja, mutta vaikuttavatko ne yksityisotot, mitkä on otettu silloin kuin yhtiö oli vielä avoin yhtiö?
- Tulisiko yhtiömiesten tasata yksityisotot ennen yhtiömuodon muuttamista? Jos ei tasata, niin tuleeko ”enemmän” nostaneille veroseuraamuksia?

### Yritysneuvoja

- Mistä yhtiömuodon muutoksen suunnittelu tulisi aloittaa?
- Onko sukupolvenvaihdoksia luvassa lähivuosina kuinka paljon pohjoisen Keski-Suomen alueella?
  - o löytyykö yrityksiin halukkaita jatkajia perhepiiristä vai tuleeko yritys-kaupat lisääntymään?
- Miten varmistetaan yrityksen ”elinkelpoisuus” sukupolvenvaihdoksen jälkeen?
- Miten sukupolvenvaihdoksen rahoitusjärjestelyt kannattaa hoitaa?
- Onko tavanomaista, että ennen sukupolvenvaihdosta muutetaan yritysmuotoa?
- Kuinka hyvin yrittäjät ovat selvillä sukupolvenvaihdokseen liittyvistä asioista?
- Miten yrittäjät ovat valmistuneet sukupolvenvaihdokseen?
- Mitä yrityksen tulisi huomioida sukupolvenvaihdoksessa?